ДАЬКЪАЛА ХИЛДА 1 МАЙ!

Масса а мехкашкара пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарчи Советен Министрий Советен орган

(«СВЕТ»)

Орган Чечено - Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено - Ингушской АССР

53 (5143). ОРШОТ, 1 май, 1972 шу. Мах 2 кап.

КЪАХЬЕГАМХОЙ СИЙРДА ЦIЕЙ

Тахан Советски Союза, веккараьгта долча социалистически мехкашкарчу халкъаша, дуьнен тIерча берригеча къахьегамхоша дездо дуьнен халкъашта юкъара къахьегамхой барт-цхьоагIон ди—Цхьоалагlа май.

1886 шера бlаьсти США пролетарията стачка яьча хане хьажинача цох 1890 шера дена революционни низий коталон цlей, машара, демократена, социализмана тIьехкъа къовсам лоттаберий мугIараш кхотаду цlей хиннад.

Советски наха къаьстта белгала де укх шерара Цхьоалагlа май. Ах бlаь шу хьалха вай мехка халкъаш вlашагlкхийттар шоай сийлахь-йоккха Даьхе хиннеча Советски Социалистически Республикай Союзе.

«Советски Социалистически Республикай Союз хьаь 50 шу дизаре кийчо яраш болча КПСС ЦК соцам тIа йоах:

«СССР хьаь 50 шу дизар—вай дуккхача къамек деттача халкъа сийлахь-доккха цlей да.

Цу юбилейга еш йола кийчо ю КПСС XXIV-ча съезда идеяшен решенешен воздействи а еш. Съездо белгальъха пленаш кхочашъеш болча къахьегамхой гетара лакденнача къахьегамен политически хьинаро кердача низаца дlахьокх вай общества морально - политически цхьоагlо, партии халкъи айхха кхотаденна хилар, сийлахь - йоккхача Советски Союза дерригена халкъий доларгдоаца доттагlалли вежарешта вlашаг леладу гlулакхаши»...

Парте XXIV съезда решенеш кхочашъе еш, берригеча советски наха санна, Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша шерра социалистически яь йоаржавый нlаслыч а пятилетка шоллагlча шера план хьалха кхочашъяра, СССР хьаь 50 шу дизара бахе ма боагlара накъабахера.

Тахан цlеча байракхаща, хоза кийчъяьча транспаранташца арадийнача колоннашта юкъе ба цу дийне хьалха латта грозненски химикаш, А. Шерипов цlерагlча заводе технологаш, производствени а энергетически контора болхлой, гlишлошьераш, транспортникаш, юртбоахама болхлой. Цар Даьхенга, партега рапорташ тIа шоаш Мая сийна даьхача толамех.

Уж доккхий а гlадаугаш а да Нохч - ГIалгIайчен къахьегамхоша тIагlертта къовсам лоттабу производства эффективность лакхъяра. Вайцига дог рьаз хинна хьалхьацай елхе ден норма дикъ дийнаьъ кхочашъяра» москвичашен ленинградцашен» тIехьа дlайолаь инициатива. XIара предприяте коллективо цlенхашта теркам тlабахийтаб материалий кхомбара, хlаманне дьурматдара, боля Iинман дерда тIа вlашlехьбоаккхара.

Республика колхозий совхозий механизатораш оарцагlбьиннаб кхашкара балхаш сихагlа чакдахара, укх шера ялат, хьакиlаш, кхийола а культураш хьувкъяра. Дукхача боахамашка дика лел кхашкара балхаш, бизза пайда эц техниках. Цо тешаву пятилетия шоллагlча шера тIаьйцача бехкожамерча декхарех юртбоахама къахьегамхой лоаржlаберг хилараx.

Шоашта карагlденнечах доккхая де йиш йолаш ба Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой. Бакъда, дукха да нlаспагlча пятилетка де дезараш. Промышленносте къаьстта теркам тlабахийта беза технически прогресс яра, продукци дикагlа хиийтара, къахьегама оасарле лакхъяра, гlишлош елга тоадара. Юртбоахама къахьегамхой кертерча декхарех да лаьтта леладара культура лакхъяра, хьй даьхача лаьттах, техникех пайда эцара, механизаци яра парда тIа продукци дукхагlон дарагlон йиххар, хьайбаш леладар индустриальни ларда тIа даккхар.

Хьалха латтарий опыта хьахьекх ум бехктоххама декхараш кхочашде республика предприятей, колхозий, совхозий ерригга торонаш йолга. Картгардар да царех кхетамца пайда эцар, дикагlчар белла методеш шерагlа йоаржадар, Iхаманен техникаш карагlданнараш производствена юкъенахьар.

Парте горкомаша, райкомаша, юкъьанцарча партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша йоаиза е фза пятилетка шоллагlча шера пленаш хьалха кхочашъяра, СССР хьаь 50 шу дизара даха ма доагlара накъадахара, Мая сийна ярьха социалистически яхь лаьгl ца йолийташ дlаяхьара, из йлы а шерагlа йоаржаяра.

Шеко яц коммунистически парте XXIV съезда решенеш кхочашъеча, дукхача къамех латтачa вай социалистически Даьй-мехка чlоагlбеча, экономика, культура дагlахьувича, къахьегамхой вахара хьал тоадеча керда толамаш дезарца Советски Социалистически Республикай Союза сийлахь-йоккха юбилей Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша вlашгlахлараx.

Даьккъала хилда 1 Май — империализмана дуьхьал, машара, демократена, социализмана тIехьа лоттабеча къовсаме къахьегамхой дуьнен халкъашта юкъерча барт-цхьоагlон Ди!

Даьккъала хийла Советски Союза Коммунистически парта болхлой классан берригеча къахьегамхойн дечан доли авангард, коммунизмана тlехьа лоттабеча къовсаме советски халкъа болча а из вlашагlтохар а!

Хьамзат ОСМИЕВ.

БIаьстен цIей

ХIаране дог хьоаста
Из маьлха сердало
Камаьрша мохкаць.
Толамий байракхаш,
Оалхазарий ткъамаш мо,
Майдашка йоаржаць.
Ма гlоза дера хьо,
Ма къаьгга дера хьо,
Къахьегача адамий
Барт-цхьоагIон доккха
цIей!
Гаьнардар гуш йолча
Партеца гонахьа
Тхо чIоагIагI кхотадеш,
Шоай сийрда кхоане еш
Къахьегаш боахкарий
Низ-хьинар дебадеш.
Укх Лаьттан халкъашта
Тоам-машар кхайкабеш
Беркате дера хьо,
Сийрдача бIаьстен цIей!

ЧIоагI а лойла тоа а лойла вай сийлахь-йоккха советски даьхе—машарен социализмаи низий чIоагIало!

(КПСС ЦК ТIаьхехааттара).

ОБЛАСОВПРОФЕ

ЯХЬЕ КОТБАЬННАРАШ

1872 шера хьалхарча квартала лелаьча социалистически [illegible] гаш лай Нохч-ГIалгIай облсовпрофа президиумо, Республикански [illegible] Доша тIа льдай хьенхамаш этара дукхагlа кхидаь йола предприятеш организацешка:

Грозненски химкомбинат,
Мехкадьттан газн доаха «Сунжанефть» управлени,
«Грознефтегаз» мехкадьтта газаш [illegible],
«Грознефть» объединене буйзама контора,
Карабулакски химреагентий завод,
Магистральни газопроводий управлени,
№ 2 йола Теплоэлектроцентраль,
«Грозэнерго» райуправление ЦРЭЗ,
«Чечингсельстрой» трест,
№ 7 йолча треста ГМУС,
«Нязэлектромонтаж» треста монтажни управлени,
Нохч-ГIалгIай гlишлошьяра управлени № 7 йола СМУ,
Сигнализаци буйзами Грозненски дистанци,
Механизированни нарьерии боахам,
Совхозаш: «Гойтинский», «[illegible]», «[illegible]», «[illegible]ный», «Ассинский», Калинина цlерагlа,
Грозненски радиотрансляционни узел,
Грозненски ветокомбинат,
Грозненски электромеханически завод,
ВОГ Грозненски [illegible] предприяте,
Бахача наха бытовой гlулакхаш дара Министерстве [illegible] управлени,
Грозненски [illegible] комбинат,
Аргунски ялат дlачувйцу пункт,
«Чечингушводстрой» гlишлошьеча управлени № 7 йола ПМК, «[illegible]» завод.
Веденски Нькъаренч хьуи боахамаш.

* * *

Предприятешкий организацешкий, хlаьта латта профсоюзагlа хьай къахьа латтараштa — 9-ча пятилетка социалистически яхье латтаьннарашта гlоцарен яра облсовпрофа президиумо республикански «Къахьегамо сийлен книга» а «Сийлен книга» а оттадьа, хlаьта хlоаьне а царна хьежийнзьай 15 предприятеш тлаьмагlа болча хьакхатараех 10 [illegible].

Облсовпрофа президиумо шой организацеш [illegible] тIа а «Къахьегамо сийлен книгага» язьбийнзьай Грозненски [illegible] институт. «Сийлен книгага» язьбийнзьай:

М. Е. Лазарева — «[illegible]» совхоза птичница,
М. Т. Пидонова — «[illegible]» совхоза [illegible],
З. А. Умалатова — Мичурина цlерагlча совхоза [illegible] зеной [illegible],
Х. И. ИСАЕВ — «[illegible]» [illegible],
М. И. Косогов — «Коминтерн» колхоза трактори́ст,
Т. В. [illegible] — Гагарина цlерагlча колхоза бригадир,
И. Х. [illegible] — «[illegible]» совхоза [illegible] зеной [illegible].
П. С. [illegible] — Цlоча Зеннера цlерагlча колхоза [illegible],
З. М. [illegible] — «Гойтинский» совхоза [illegible] зеной [illegible].

Э. Х. С. БУРОВ.

Ренато ГУТТУЗО.

«ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА МАШАР ЧIОАГIБАРАХ» ЙОЛА ДУЬНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРЧА ЛЕНИНСКИ ПРЕМЕЙ ХЬАКЪЕХЬАРЧА КОМИТЕТЕ

Укх шера 21 апреле академика Скобельцина Д. В. председателал а деш, «халкъашта юкъера машар чIоагIбарах» йолча дуьнен халкъашта юкъерча Ленински премей хьакъехьарча комитета заседани хилар.

Комитет хьежар 1970—1971 шш. дуьнен халкъашта юкъера Ленински премеш хьожаяра хьакъехьа хьачуеннача предложенешка, цу дешах бола соцам тIа а ийцар.

Тахан кепатох дуьнен халкъашта юкъера Ленински премеш хьожаярах бола комитета соцам.

1970—1971 шш. «ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА МАШАР ЧIОАГIБАРАХ» ДУЬНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА ЛЕНИНСКИ ПРЕМЕШ ХЬОЖАЯРА ХЬАКЪЕХЬАРА

«ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА МАШАР ЧIОАГIБАРАХ» ДУЬНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА ЛЕНИНСКИ ПРЕМЕШ ТЕЛАРА ЙОЛЧА КОМИТЕТА СОЦАМ

Машар лорабаран чIоагIбаран тIехьа лоттабеча къовсаме доккхий дика хIамаш карагIдувларах «Дуьнен халкъашта юкъера машар чIоагIбарах» йола дуьнен халкъашта юкъера Ленински премеш лойла:

Э. Х. С. Бурова — Iилмахочоа, Iилман болхлой дерригдуьнен Федераце президента (Англи);

Ренато Гуттузо — художника, общественни деятела (Итали);

Цола Драгойчевайна — общественни политически деятельницайна (Болгаре Халкъа Республика);

Камаль Джумблата — общественни политически деятела (Ливан);

Эрнст Буша—искусства деятель (Германски Демократически Республика);

Альфредо Варела — писатела, общественни деятела (Аргентина).

Москва, 1972 шера 21 апрель.

Цола ДРАГОЧЕВА.

Камаль ДЖУМБЛАТ.

Эрнст БУШ.

Альфредо ВАРЕЛА.

Советско-египетски переговораш

28 апреле Кремле переговораш дlайоланлар КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева, КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председателa А. Н. Косыгина а Iарбий Республика Египта Президента, Iарбий социалистически союза Председатела Анвар Садата а юкъе.

Переговорашка дакъа лоац: советски оагlонгахьара — СССР хьалча мехкашкарча гlулакхий министра А. А. Громыкос, СССР обороны министра, Советски Союза маршала А. А. Гречкос, СССР Министрий Советорча арахьарча экономически бувзамашта йолча Пачхьалкхан Комитета Председатела С. А. Скачкова, кхыча официальни наха;

Египетски оагIонгахьара — къамаш кхерамзлех доланта президента советник волча Мухаммед Хафез Исмаила, кхыча мехкашкарча гlулакхий министра Мухаммед Мурад Галеба, ВВС командующе маршала Хусни Мубарака, кхычар.

Шин мехка юкъерчи доттагlалле кхьаьна гlулакхаш лоларен дlакъехьарча договоре из лаххара долча доттагlала, лег тIарча, дагардарш из дарра кхетадеча хьаьнниха дейцар цхьана леладу советско-египетски гlулакхий дlахо шердераш кlоаргдарен лешаш а хlаьта хьита минаа а оагlонна хьовит долаш йола дуьнен халкъашта юкъера актуальни проблемаш а. Къаьстта уйха тIахийтар хlанз Израило цунца тIехьашкa латтача империалистически низашо хьал а лоацаш чакхйоаха Iарбий мехкашкарча агрессе зулаие политика бахьан лоацаш ГIаргарча малхбоалене аттача хьала.

(ТАСС).

ХЬАЛХА ЛАТТАРАШТА—ЦIЕ БАЙРАКХАШ

СССР юрта боахама Министерства, РСФСР юрта боахама Министерства, юрта боахамаи заготовкайи болхлойи гlулакхерча къалиш профсоюза ЦК президиумо итогаш яьй 1971 шера юртбоахама продукци лелхараш пачхьалхенга йоххара, бохамий къахьегама оасарле, доходаш, рентабельность лакхъяра тlаьйца хилмаш леххараш кхоачашдар хуьйа колхозашен совхозашен леладьча Еррограссийски социалистически яхьа.

Нохч-ГIалгIай АССР-ерча укх боахамашта сиипай байракхаш ахчан премеши:

СССР юрта боахама Министерства а юрта боахамех заготовкайи болхлой гlулахерча лалхиен профсоюза ЦК-в а карера кара тела Цlе байракхаш ахчан хьалхара премеш — «Ермоловский» кое тIара оалхазараш лелачача совхозаш «Шелковской» ленинвой лаа лелачача совхозаш;

РСФСР Министрий Советен ВЦСПС-ен карара кара тела Цlе байракхи ахчан хьалхара премеш — Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза;

РСФСР юрта боахама Министерства а юрта боахамен заготовкайи болхлойи гlулахерча нахлен профсоюза ЦК-в а карера кара тела Цlе байракхаш ахчан хьалхара премеши—«Гойтинский» совхозан Сунженски района «Победа» яхача колхозан;

ахчан хьалхара премеш — Шали района Ленина цlерагlча колхоза.

КЕРДАЧА КОТАЛОНАШЦА ЕЗЪЕРГЬЯ

МЕХКДАЬТТА — ВАЙ РУЗКЪА

НОХЧ-ГІАЛГІАЙЧЕ — СОВЕТСКИ ХАЛКЪИЙ БАРТТАЙНАЧА ДЕЗАЛЕ

Даггаьа шу дала дехе ой республикерчу Старогрозненски районе хьалхара мехкдаьтта кІеж тоха. ХІьта бІеънаца Нохч-ГІалгІайчен мехкдаьтта доха промышленность ІиІман лерда тІа догІаха йолаелла Советски Іедал дахминчул тІехьаьІа.

Хьалхара пятилетка. Мехкдаьтта промышленность дегІайоалаера [illegible] ца дош хьакьий тана предприятей коллективаша беннда къахьегама толам баьккхар: хьалхара пятилетка шина шеран ах шеран кхочушйир. Цудуьа 1931 шера республикерча промыслашкара доккха мехкдаьтта цІанна ца хиннача барамга — 8 миллион тоннаге кхаьчар.

СССР Централни Исполнителни Комитетан Президиумо Ленинан орден елар «Грознефть» Грозненски мехкдаьтта промышленноста цунна чу мел йогІуш предприятешца цхьана.

ТІерча тІоманашкара мехкдаьтта чаккхачул тІехьаьІа мезозойски тІоманашкара мехкдаьтта даха болабелар. Цхьабакьда, из доххи шина цІенкъийтара халонаш йийсьар. 3,5 километрагара 5 километраге кхаччалца бурув тоха дезаш хиларца дуьэадениа дар. ХІьта а бурудатараш, мехкдаьтта [illegible] а, геологаша, геофизи[illegible] республикерча [illegible] дина толамаш [illegible] 1953 шера Озек-Суата районерча № 1 [illegible] кІаладаьккхина мехкдаьтта кІеж [illegible].

Нохч-ГІалгІайчен [illegible] ду [illegible] «Грознефть» объединени [illegible] 1956 шера [illegible] мехкдаьтта [illegible] тІерча [illegible]. Республи[illegible] эггара [illegible] мехкдаьтта [illegible] станица [illegible] Сунжански [illegible] № 16 йолча [illegible].

Геолого — [illegible] балха[illegible] эргадаккхар 1959 [illegible] чІогІа лайдане дола тІерча мелашкара дукха мехкдаьтта гучадаьккхар Малгобек — Вознесенски районе, цул тІехьа Хаян-Корте, Эльдарове, Озлове, Ястребиннея аконе моттигe, Брагуне, Серноводске, Западный Гудермесе, иштта Старопромысловски Октябрьски районашка. ТІехьІоьрга бурув а детташ дІахо мехкдаьтта дика доладир бальан долчу шортерча мелашка доьлла мехкдаьтта а гучадаьккхар.

Къаьстта сиха дегІанйхай Нохч-ГІалгІайчен мехкдаьтта доьза промышленность ухх тІехьарча 10 шера. БархІагІча пятилеткин шера еккъара лаьрхІача тІаккхйтад 2,3 миллион тонн.

Республикерча мезозойски тІоманийн [illegible] я лекха тІеаний [illegible] температурен хилар, мехкдаьттаца дукха газ уеш хилар, скважиний дебит лекха хилар. [illegible] Иштта мехкдаьтта [illegible] мезка эггара [illegible] республика хьайийллай. Из [illegible] сихха дегІаяха доладина хьадошкха мехкдаьтта. 1965 шера республико доккхайи [illegible] 9 миллион тонн яр.

[illegible] сихагІа дегІаяха доладелла [illegible] мехкдаьтта бархІагІча пятилетка. Масала, 1969 шера республико даькхар 18,5 миллион тонн мехкдаьтта, аІетта 1971 шера даькхар 21,5 миллион тонн совгІа «Іаьржа дошуэа». Иштта мехкдаьтта вай доьккхадец цІенкха а. ДІахо пятилетка хенал хьалха кхочашйир. «Старогрознефть» мехкдаьттан гази йоахеча управлене коллективана елар Октябрьски революце орден.

Техна а техка тІамкІоаргена мезозойски тІоманашкара мехкдаьтта даха долада дезаш хилар хьалхьелтар цхьейолча чоалханерча проблемашца. Цхьа-дола [illegible] даьтта [illegible] геологи [illegible] [illegible] мехкдаьтта [illegible] дийа. [illegible]-дале [illegible] геологи [illegible] хьал[illegible] дукх[illegible] мехкдаьтт[illegible] лаьара с[illegible] кІоарга буруэ[illegible] йола [illegible] лаги кераерзае езеш яр. Кхоэ[illegible]гІа-дале хІанчул хьалха эксплуатаци це лача мехкдаьттана эксплуатаци яра йола кийса технологи дьа хериа, а хорна чІоагІъа езаш а яр, иштта цирна разработка яра йолча методанна проектировани а езаш а яр.

ДинамегІ-дале лекха дола температурен йолча скважиний тІаьнгара мехкдаьттан газн хьагуя а [illegible] тешаман система Іалашъе езаш яр.

Уж дерриге а дехарна толам ба кхочашдир. ХІара дийнаьа оаха бача балха тІа тхо хьаьносцаш тхона ноакъостад ду вай мехкарий коикрашкъа долча каламша, социалистически почамьалкхеий калмьаша. Свердловски «Уралмаш» [illegible] заводе тІона тел йоккхий буровой установкаш, Вердин Сарги, Куйбышев, Перма, Дрогобыча городашкара оаза кІиду есташ, Азербайджанера, Украинера, ГуржигІара тхона кхухьийт бурильни обсадни [illegible] Новочеркасскера, [illegible] Белгоро[illegible] [illegible] цеме[illegible] оаха [illegible] [illegible] бурудатарш [illegible] гІарна [illegible] Т[illegible].

[illegible] мехкдаьттахоэша — Іаиманхоэша творчески къа а хьегаш доттагІлан бувзамаш чІоегІдарах йІаькхагІа зинай тха опыт, цох боккха пайда а боьнаб.

Республикерна вай мехкдаьттахой дуьнахча къаьмгІе боля кийла летта къахьегама дезал ба. Цирна юкъе ба эрсех, нохчех, гІалгІаех, украинцех, татарех, кІирех, гуржиех, кабардинцех, эрмалех, гІалмакхоех, ногІатех, азербайджанцех бола бурудатараш, промыслашкхаш, Іаиманой, автотранспортанцаш. ХІарана дьинаро дамъеннаш мІогІагІча пятилетка план хьалха кхочашъйара.

ДІадахача шера социалистически къе лекха къахьегама толамаш даьхар бурудаттача цІис бригадас, цирна елар «Грознефть» объединена дикагІйола бурудатта бригадан яха сийлен цІи. Цирна юкъе а Ленинан орден лелош М. М. Попов, Октябрьски революце орден лелаш Г. В. Кегаморов, В. В. Гунеев, И. А. Галаев, Х. А. Хамурзаев, кхыбараш [illegible] [illegible]ГІа [illegible] пятилетка тхона [illegible] летт [illegible] [illegible] дехз [illegible] [illegible]тта боарам [illegible] ца бемоите, технологи эргаш [illegible] доакхаш 6—6,5 километр кІоарга скважинашта бурувтохалга карадерзаде деза. Цунца цІенца гучадаьккха деза эггара къахьегІдейча юрски тІомашна доьлла мехкдаьтта (практико кІанзлакъа хьаькхенхад цу тІоманашка мехкдаьтта доьллаш хилар), дукха балдаш да дева Старогрозненски Эльдаровски мехкдаьтта [illegible] тІоенашта низ тІаьоаттаьара, 90 процент газаш лайда эца беэе, иштта кх. д).

Нохч-ГІалгІайчен мехкдаьттахоэ хьинар кха ца деш къахьегарга КПСС XXIV съезда решенаш толамца кхочеш а еш ухх гаргтерча шерашца кхы а сиха гІоа темпашца мехкдаьтта промышленность догІайоалаера.

В. НАЗАРОВ,
В. И. Ленина орден лелоча «Грознефть» объединене начальник.

Дикача нахах

Цунгара хьоьхам ийбу

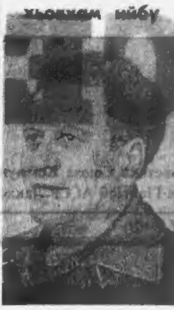

Грозненски А. Шерипова цІерагІча мехкдаьтта чаккдоахача заводе технологашта юкъе эггара йоккхагІа опыт йолчарех ва № 40/2 йолча установка воккхагІвола оператор Мертенщев Валентин Семенович. Керда установка балх ба йолайолийтача хана цига хьоькха заводера эггара йоккхагІа опыт йола технологаш. Цирна юкъе эггара хьалхарчарца цІи йоакка Валентин Семеновича. Ухх тІеххьарча шерашка цо дакъа лаьцад №№ 40/1, 39/6 йолен хІане ше боля беш йолен установнаш боля ба йолайолийтача. Цига а гІалат валанзар из.

ШоллагІча цене къе хьакха летташ я Мертенщев Валентин Семенович боля беш йолча установка коллектив. Бйъ бетта план хенал дйъ ди хьалха кхочаш а е дина совгІат кийчдьд цо таханерча цІейна. Пленан совгІа арахийцай заьраш сома маьлха мехкдаьтта продукци. Бйъ бетта кхоьл 330 эзар гаргга киловатт-сахьат электроэнерги, 240 тонн гаргга доегор, дукхача махкара растворителаш, кхыйола материалаш. Ухх толамаш доашча къаьстта дина къахьийгад Валентин Семенович керда латтача смене. Иштта къахьегарех заводе технологашта юкъе хьалхарчарца елар цунна коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цІи.

М. Пилиева сурт.

Дикача нахах

ШИЙ БОЛХ БЕЗАШ ХИЛЧА

Боля беча станока дІатІовийрав войла хІамита сег. ЦІахха маьмочее машинаца къамаьа дош воаллаш сайна металургаа из аррига уйла цу тІа а цун. Каст-каста станок юхе социйиа, шийча оатхаа хьайоаних цо.

Хоза кудг кхетам боля бу Грозненски «Автоспецоборудованиее» яхача опытно-экспериментальни заводе механически цеха токарь Козлов Николая.

Цхьадола токара боля безнига а, шоллагІа-дале къона веаге а хила мегиз. Къона ва Николай 1964 шера дена ухазе болх беш вале а, кхь шера Советски Эскаро гІулакх деш вийнавале а. Къона вацой дика дале а 25 шу мара цун ца хинча. ХІана мара вокха воаленнацд ия. ХІьтта а дегадола юга хьажача ше бьь нийь боркатон цІенен корогбер цунна.

Кхаъ 6 бетта Іомадаш хинар 4 бетта Іомадь токаралло боля ба аьлар из. Укхазара сооер Краснодарски политехнически институте заочно деше. Хьинар деле, гоеэа токарь везалелар коллективе. Дукха ле ялалехье коммунистически парта мугІарашка дІавийцир из. Диешо кхочашду цехьана партийни бюро члена декарш.

М. ПЛИЕВА сурт.

ГОРОДО — ЮРТА

Заводской районерча 61 предприяти шефство долаю Нохч-ГІалгІайчен 48 колхоза совхоза. Районан промышленноста, транспорта, [illegible] предприятий коллективаш къахьегача зерхошцара [illegible] класса [illegible] чІогІъ[illegible] дола Владимир Ильич [illegible] наказаш кхочаш а деш, [illegible] материалан [illegible] [illegible] долеча колхозий совхозийн коллективашта юрта боахама материально-техническа база чІоагІъяра.

1971 шера республикерча шоаш шефство лелаеча боахамашка оборудование, юртбоахама машинашта, производственни помещенешта, наькъашта ремонт яра, берий учреждененштен служебни помещенешта теплофикаци яра балхаш даьд 200 эзар совгІа сом маьхха. Дукхха гІишлой материалаш, электромотораш, двигателаш, тайп-тайпара инструменташ, вазисной оатхалаш лайда эца колхозашта совхозашта дІаелла тха коллективаша.

Юртбоахама балхаш сихленнача, колхозашкеа совхозашкеа болхлой ца тоьача хана районер[illegible] къахьегархой шоаш болча коллективаш [illegible] шефство лелаеча боахамий кхашка арайовлаш. Цар [illegible] ду кхашкара лелат, [illegible] [illegible] оаса [illegible] Іам[illegible] доккхар [illegible] [illegible] [illegible] ялашта ялаш йола техника — автомашинаш тракторашта предприятеша. ЗаводашкІа вІашагІьехх оха латтийса юртбоахама техника шоаттен юІнрани дешошка кхаметтаувттаеш йола ремонтни бригадаш.

Шефство лелаеча коллективашта материальни новкъостал дар — из республика кхашкарчен фермашкарчен къахьегамхошиа районан къахьегамхой бувзаболийташ дола аьлха цхьа гІулакх хинна Іац. Традици а хиинна дІаяттад къахьегамхошта лоьш бола интернациональни кхетам цхьа тІа а тоабе йиш хулийташ йола, боккха политически мероприятеш цхьана чаккхйоахилга. Масала, хІара шера, керттера юртбоахама балхаш чаккхдьалларца, шиш районе — Заводскойи Урус-Мартанец — «Маргез гоны» яха шейша дезду. Цу шейшка, массаза яхар мо, шинна а районо шоайла вІашиь отчеташ тел шоай толамий хьакъехьа, шефски балха итогаш ю, хазтІадоагІача шера декхараш болгалду. Масеза а яхар мо, художественни самодеятельноста коллективаша концерташ оттадерца чаккхдувлц цІейш.

Районий партийни организаце доттагІала бувзамаш дасІаххувъ хьаст-къастача коллективашца леттод, бІарчача поселкашца а. Масала, традиционни а хинна дІаяттад Кирова цІерагІча поселкашта Алхан-Калашта юкъера доттагІала цІейш.

ТІа-тІа чІоагІлу тха районан предприятешта шефство лелаеча боахамаштта юкъера культурни бувзамаш. Республикерча шоаш шефство лелаеча колхозашкеа совхозашкеа концерташца уж Ленинан цІерагІчев йоккхий культура Двореций коллективаш. А. Шерипова цІерагІча, Н. Анисимова цІерагІча, В. И. Ленина цІерагІча заводий, производственно-товарни контора, «Чечингстройтранс» объединене, «Терек» фирма агитбригадаш, дукхха кхыйраш.

Шоаш шефство лелаеча боахамашка хаст-хаста политически докладаш а, лекцеш еш Заводской районан предприятей кулгалдоша. Алхха «Знание» яхача районни обществега гІолла соалха юрта районашка тайп-тайпарча темех лаьца 98 лекци йийшай. Халдалха новкъостал ду гойтара агитатий вордаьккхара.

Хьаша мегаргІолаш дика опыт я Заводской района дукхача коллективий юртацара бувзам чІоагІбарь, цирна материально-технически посёлкаш товечи новкъостал дара даьлъе.

Химически комбината коллективе, Ведена района С. Орджоникидзе цІерагІча колхоза шефство а лелаеш, доккха новкъостал даьд сома — консервай цех, шурий-товарни ферма хьаьъеча. Комбината тхьанка доккъадо кхоало яй, из юпа тоІадара 10 проект хьийтьйай. Комбинатен колхозех доттагІала цІей долаш комсомольцашка колхозашта совгІата 100 экземпляр книжка чудола библиотека еннай.

Н. Анисимова цІерагІча Новогрозненски мехкдаьтта чаккхдоаллача заводо шефство лелаеча Грозненски района № 1 йолча совхоза 10000 погонни метр турбай еннай доалаина хий мелаеве водопровод хьачуйлахара, теплофикаци вай совхоза клубка детсадан. Кхы хьа а схаргІоеваш цийнна дІаеннай 2 аммиачни компрессор.

Цу тайпара масалаш Іаалаьмите дукха да. Цхьабакьда, юрта боахама материально-технически база чІоагІъяра, болхлой классен ахархойн цхьоагІо чІоагІъяра, интернациональни кхетам дукхагІа балара даьхьера декхарий лоархІам кхета а беш, районни партийни организаце ерригача коллективий теркам тІаберзабу городен юртан шефски бувзамаш тоелгея шердалгеи даим вІашагІеньдахара.

Н. ОСИПЕНКО,
КПСС Заводской районан хьалхара секретарь.

Болхлойи ахархойи цхьоагІо

ЮРТО — ГОРОДА

ЧІоагІа доттагІал тоссаденнад тха районан къахьегамхой Заводской районан заводий предприятейн коллективашца. Дукхача даькъе цар новкъостал дир балхан долаш хІинд дина, аьттув боалаш бІаьстан кхашкари балхаш чаккхдьаха доалаш латт тхо. Районан фермий бригадаша хенал хьалха кхоачашйир хьалхарча квартала план. Дула 108 процент даьлад, шура — 107 процент, фуаш — 106 процент.

Тхо дег тІара гІаддуъ тха шефаша — Заводской района къахьегамхоша доахача толамаша. Цар аьттув баьлча тхоей аьттув баьлча санна хеташ да тхо. Ухх шера март бетта КПСС райкома инициативагІа цу индустриальни районан къахьегамхой вахарех, толамех, производство хьалха латтарех лаьца «ДоттагІало сийрда вахар хьалде гІо лу тхона» яха лаьрххІа номер арахийцар «Ленина байракх» яхача тха редакце коллективо.

Заводской района къахьегамхоша ухх шера хьалхарча квартала планал совгІа реализаци яь продукци 13,7 миллион сом маьхха я, 1970 шерачул 13,4 процент лаккхагІа а къахьегама оасарде. Заводчаш санна оаха а сий деш ва А. Шерипова цІерагІа Грозненски мехкдаьтта чаккдоаккхача заводе № 1 йолча установка начальник Ленина орден лелаю Порзяк Иван Иванович, «Грознефтеспецстрой» треста № 1 йолча СМУ бригадир Кобылин Василий Иванович, дукхха кхыбараш.

ХІана традиционни хулаш латт шин района къахьегамхой вІашагІкхетараш хулача хана доттагІала цІейш санна уж чаккхдоахалга. Цига цар дуьц шоай толамех, тІайца социалистически декхараш кхочашдарех, шоаш ле лерхІачох санна хьахаш эшарашка дІадоэзйт.

Районан кхаж лелаедраш фермай болхлошен городе бахачарна кІара шера лоаттаду итташ эзараш тоннаш ялат, баьцалдараш, сома [illegible] продукци. ХІанна юртахошна керттера юхайй шоайта эша техника, юртбоахама инвентарь. Доаллаш материалаш, бахьлар. Дукхьал ухх пятилетка районан совхозашка хьайбай помещенеш, культурно-бытови объекташ хьаьъеча 675 эзар сом дІалехийта лаьрхІад тха шефаша. Цох цхьа дакъа кІанзле лайда ийцна а дованаб.

Дукха вІашаьй пайда ба дукха культурни бувзамаш тоссаленнад тха доттагІашца. Каст-каста тхо долча концертий уттало баьхаэ хул Заводской районерча самодеятельноста доакъошхой. Цар шоай гоавзал дІагойт кхаш лелашта, фермий болхлошта. Геттара дукхаезаний тха къахьегамхошта «Нефтепереработчик» яхача цар ансамбла програма, хІаьтта тха халкъа халхарей илли ансамбль хаст-каста шийн гоавзал дІагойташ хул Ленина цІерагІча культура Двореце.

Уж мероприятеш чаккхйоахача дукха дика хІамаш карагІдул шиика а районан комсомольцашта. Шоай балха опыт дІа-юха йовзийт цар, Ленински гаддие сийлен традицешта теш[illegible] болаш [illegible] хой хьалхебара де дезачох лаьца шоайла дагабувь. Массехаза хьаьна вІашагІбеттавлуш интернациональни доттагІала сийранаш чаккхъьяьай цар.

Урус-Мартана № 1 йолча юкъерча школа дешарой Заводской районерча № 9 йолча профессионально-технически училища дешархошца доттагІал леладу. Иштта тха районан ерригача юкъерча школашта шефски гІулакх лоттадеш я индустриальни районан профессионально-технически училищаш. Дукха да йоалаш але училищера хьоашалгІа баьхка кха доварей хилар тха школашка.

Иштта доттагІала гІулакхаш леладу оаха Черкий-Балкарой АССР Урвански, ГІалмакхой АССР Приозерненски Ачхой-Мартанеи районашца. Цу бувзамаша аьттув боалийт экономика кхы а сихагІа темпашца дегІайоалае, культура айе, доттагІий вахар а цу районий тайп-тайпарча халкъий Іаьдалаш, дика ламалаш, истори довза а. ХІаьта саг дикагІа вовзарга хьежжа мара чІоагІа хила йиш йицай цуьнцара доттагІал а. Оаха бархал ях тхоай шефашта.

В. ЯКАЕВ,
КПСС Урус-Мартана райкома хьалхара секретарь.

ГОВЗАНЧ

Шерие гуча сега хьинарца, никиаца цьоесабале мегаргдолаш болемнех дукха нийсаргбац йоакьбара Карабулаке. ВІаь-шерашка нега къахьегаргдоле оьхача россейий, гор чаккйоаза заводаш хьальхий уккхазе цо деде а лоацеш. Хьакъьий дукха кхийола промышленни объекташ, нох чубаха цІенош.

ГІишлош йеттеш цо доаккхача ухх дийтта шера цуи кулгаша шин тІа йиллэ кирпишк дегаръе таханарча счетни машиний новкъостал эшаргдер, уж гІишлош цхьа метте еІашагІтехача цхьа шиий тайпара город кургзар.

Иштта низ болаш саг ва Плиев Султан дІегІадьежжа догІа бекъа вале а. Годзал а творчество а дукха а цун кулгашца, къахьегамцара безам боккха ба. Аз дийцача цу дийтта шера цІакха а къе хьалхале дІа ца хацаш ший сий лекха лоаттадеш хьайоагІа цо кулгалду гІишлошъерий бригада. Цу юкъа шийна тиййначи Сийлен грамотех масееха лепна йиззай Султана, чот йоацаш дукха совгІаташ, ахча денннад цунна.

Цирна юкъе сона гу из боля беш вола СУ-9 чуйоагІа «Севкавгазпромстрой» тресте Сийлен грамота, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совете Президиуме денна из санна дола совгІат. Сунжански райисполкома деннар... Дукха да уж-м. Доаяззад ду царех Султана, хІанна дьалхо шоай дез нийь хьаьнала, беркана кинна хилар тІеххьаьга дІамьелххаргдола тешал да из.

ГІишлошьеча мел долча балхаш не кунг шаьрдаьд Султана. Изолировщик, каменщик, бетонщик, хьалхарча класса плотник, арматурщик, маляр... Уж специальностеш Іомальй цо.

Къахьегама тІера а да цуи кулгаш, — аьлар Султанах управлене начальника Мусатов Виктор Михайловича.

ДІайхача дешаща хоаставе, къахьегама турпал лаха шоаш бола саг воча эггара хьалха Султана цІи йоакха уккхазе. Къахьегамца доккхаве сий, тешал чІоагІа да.

М. ЗАНГИЕВ,
Автора сурт.

ВАХАР ТОАЛУ, ЮРТ ХОЗЛУ

Шерагара шерага шерлуш, толлуш йоагІа Шалъа районе Курчалой юрт. Къаьстта дукха хувшаш хиинад уккхаза тІеххьарча шерашка. Уж юрта Совета баьча балхах хьахинна беркате хувшаш да.

ДІаьдахача шера, КПСС XXIV съезда решенеша деглаш урвоттадаь вай мехка яьржача социалистически яхье хьинаро лакха лоацеш къахьнйгар Курчалое бахача нахa. Царех юрта Совете лоржа 75 депутат ва, кІаьта 43 депутат цу юртарча Ленина цІерагІча колхозе къахьегаш ва. Производство къахьегаца сийр чубоссабеш яхье хьалха даттерашца ба уж. Юртбоахама продукташ доагара шерага дукхагІа яхар цар йиз ца кхобеш къахьегарах хьачулар да.

Пятилетка хьалхара шу лакхара кхоакхаш гойташ чаккхдьаккхар колхоза кхаши хьайбаши леладераша. Пачхаьлакхенга деххар ялат 132 процент, дула — 103,3 процент, шура — 105 процент, цхакара свекла — 114 процент, баьцдараш — 200 процент. Юртбоахама продукташ дукхагІа яхарна колхоза хула лайда а дукхагІа ба.

Кхаш леладераша тІехьабисанзар юкъара хьайбаш леладераш а. Сийлаххь-боккхача Октябре 50 шу дуза ди хьатІаккхоачаш кхоачашйир пачхаьлакхенга хьайбай продукташ йоаккара шера план. Хьайбай продукташ яхара дика гІулакхаш карагІдувларах масселаза ВДНХ дакъа лоацаш [illegible] колхоза коллектив. Дукхача колхозхошта цу выставко дотои бронзан медалаш тийннай.

Культурно боахама гІишлош хьаьтьяра декхараш кхоачашдача Совета лоархІам лакхбара тІаберзабаьб юрта депутаташа шоай организаторско массови болх. Юрта Совете вІашагІъехха бола беш я массаза [illegible] комисси. Юртбоахама комиссешца из кхоачаш кхьемкха дош лиеш. Лаьттах лерттІа пайда эций, кьайбаш доктІача тайпара кхеабий таяжаш каст-каста рейдаш ю цар. Нагахь санна кхоачамбоацараш нийслой шоай заседанешка, сессешка из гІулакха дукха оттаду, боля тоабара [illegible] догрдоахар лу.

Иштта, [illegible] дола тухазарча «Се[illegible]техника» МРО [illegible] лоеттива дика гІулакхаш [illegible] дувлаш хилар. Пятилетка [illegible] харча шера яьржача социалистически яхье итогаш [illegible] маш [illegible] «Сельхозтехника» Ерригроссийски объединене юртбоахама болхлой профсоюзий ЦК-ан калараша тела цІе байракх елар Курчалоерча «Сельхозтехника» МРО-на.

Юртбоахама, предприятей экономика лакхъяеб болля барах дергаш дад Курчалоерча юрта Совета депутаташ. Цо боккха теркам тІаьбоила юрта бахача нахъа лерхара хьалам товдара, шийш мелар ломаш лакха культура бола юрт хургІолаш Курчалой эргахьхка товзза. Цу хьокъе хІанзле дика хІулакхаш карагІдьаьшд юрта Совета. Пятилетка шоллагІа шу хьатІаккхоачаш дешарной лоттІоздьлакхар Курчалоерча МСУ гІишлошъяьшца, инженерно-технически болхлоша: эксплуатаци дІаелло 536 бера лаьрхІа, шоаза вІашагІарьда юкъера школа. Эггара хІамагІчарна дохка совгІат дво, шоазтакъе итт бер чугІоргдолча хІанш чу берий сад хьалдерна. Нaха чубаха дукха цІенош хьалдаьа.

Хай къе дар юрта бахача наха. [illegible] кхерьй дешаш хулар из. ХІ[illegible] эртолашкеи хьаст хьабийлаьчта тІаьчагІа дукхача [illegible] ла полонкаш хьаьий.

Юртах чувоалаца бІарг тІоргтеш урагІдахал цІеча [illegible] шоала вІашагІардаь гІерсаш. Уж колхоза правленега лаьрхІа хьайдеш да, цу хьалхе юхе [illegible] а дерзайн [illegible] а бахи[illegible] дотт полнаьнника чухургІола цІа.

Дезьея сольем юрта кун лоадеш хьалха лаьттача вІамигача вІашагІашта юрта юрта сийр хуцаш урагІъуа цІена дардайкхах цах тІенош [illegible] вІеноа.

Уях пятилетка колхозан юрта кхы а къалдаргда хьайбаш [illegible] [illegible] [illegible] гІа, [illegible] иесла водопровод.

«Сельхозтехника» МРО [illegible] дІахо [illegible] хьалбертъе комбинаш тоаза дер, барзі квартира йола шоаза вІашагІардаь кхоъ цІа, берий комбинат, хьалъаь ярхъе гараж.

Юрт цІенол, лакха культура болаш хьалйтара даим боккха юрта Советон бахача нахeн. В. И. Ленин вахча ден сийна хиннача Ерригсоюзни субботникe дакъа лаца арабаьнначха курчалоевашка дукха гьалаш егІар, улицаш цІейир.

Ший балха доархІама гІулакх лерхІ юрта Совето бахача нахъа вахаша хьашташ дола кхоачашдво, доашкара нaха эша гІулакхаш тоадар. Ухх тІеххьарча шерашка цхоьенаьй болланнца. Цу чу боля беш ба лакха совзае йола массайтта специалист. Кхуйбаш, газонаш из хоза тоадаьд болъашка нов.

1972 шера РСФСР юртийн [illegible] советийн Совет[illegible] яьржача социалистически [illegible] итогаш РСФСР Министрий Совета ВЦСПС-ан хараргара тела ЦІе Байракх итт бІаь [illegible] сомех елар курчалоевашта.

Курчалоевашта [illegible] ча цу [illegible] депутатий доакха гІулакхаша [illegible] [illegible].

Дикхача шоай юрт Курчалое бахача наха.

Ухх шера 15 марта РСФСР Министрий Совето Смоленски областа Починковски районан Ленински юрта Совето министерво хьал а лаьча СССР хьаль 50 шу дузача юрт эргалцхьа тоаераш культура лакхъяраш социалистически къе а бальна керда хьалда декхараш гІаьйнад Курчалоерча юрта Совето.

Т. МИКАИЛОВ.

Юкъера школа йистельяккхача гІеньагІа Худощина Ольга балха яхар Грозненски радиотехнически заводе. Юххьанца дерригалех бІухьонобора Ольгас, уккхаза хьагуш меддар цІ доваллaш, кхетале а хала доле сайна хетар. Бакъда ше лаьрхІеда шоагъа юстаргьяла, хилонех къахха даги яхар къона йо. КІаралар доаза, Іомаде, массане а духтІаела гІертар. Цудуха заводa опытни болхлоша новкъостал дар пуьна монтажница говзал сиха Іонаш. Дукха ха хаьалахь хьалха латтачарна юкъенкар яь. ХІара сменагІа нормаш 110—115 процент кхочангьеш накъаьйоагІа из бІаьстан дезача цІейна.

СУРТА ТІА: монтажница О. Худощина.

С. Хутиева сурт.

«СЕРДАЛО»
2-гІа оагІ, 1 май, 1972 шо.

СССР ХЬАЯЬ 50 ШУ ДУЗА ЮБИЛЕЙ!

СА НОХЧ-ГІАЛГІАЙЧЕ...

БЕРРИГАЧА советски нахана санна, дІаьхка а кхи цІаьхка а тІаьийрзза деш ю «Советски Социалистически Республикийн Союз кхоьллина 50 шу дизара хьйчо ярах» КПСС ЦК-ас баьча солаиз мугІарш, сай зІамигачу доьзал республика кхоллама уйла ю. Цунах, цига дахача халкъех аьхкад из соцам тІа: «Болхлой класса, берригачу къахьегамхошта дагалаттарш кхочушдеча, ленински къаьмийн политика чакхйоккхуча Коммунистически партеца мара могаргдалар берригачу къаьмийн пародностийн цхьа интернациональни вошал а деш кхоталеш цар низаш керда общество хьалра тІалерзадеш».

Са Нохч-ГІалгІайче. Са берриген тоам болен мохк. Легендашкен фаьлгашкен бувца мохк. Лакха да хьа лоамаш. БІарга ца кйнача тайпара йолча хозалла дог хьест хьа хьунашта. Ялатехи комсехи диза латт кхаш, ерригачу ярешаш дІалийца лел жа. Са Нохч-ГІалгІайче, са нана. Дагестана, Черсий-Балкхарой, Къилбаседа-ХІирой, Къоаршой-Черкесий наьшашта — сувнашта — республикашта юкъе, еррига Советски Союза халкъий дукхача къамех латтача дезала юкъе цар санна боккъонаш йола йиша я хьо. ХІаьта со хьа воІ ва. Со ва хьа ломний, хьа хиний, хьа ирений воІ. Миччахьа со вале а, кхоллаю со мел гаьна ваьккхавале а, мел йоккхий халонаш ла са йийбале а, дІакхка е соцара дІа ца къасташ, даим соца я хьа куралем камалдолаш дега цхьа дахьилг са хиларах йола уйла.

Са Нохч-ГІалгІайче. Хьа къахьегама наькъашка гІолла гІа бракаш йоагІа кердача пятилетка шоллагІча шера сийрда бІаьсти. ГІоздаьнна ла латта, гІоздаьнна ла оалхазараш, гІоздаьнна ла халкъ, гІоздаьнна ба Іа доккхал деш бола хьа къоигаш мехкарий.

Са Нохч-ГІалгІайче. Хьо — са уйлаш, дагардараш... «Дик шу хьалхагІа дар ва «Бертий бийсаш» яхача сай романа оагІош тІа болх беш со волча хана, цкъа санна дукхагІа а Нохч-ГІалгІайчен юрташкен районашкен ахь, боккхийча нахаца, Къилбаседа Кавказе латтача граждански тІем тІа дакъа лаьцарашца вІашагІевттавалеи дІаьхха къамаьлаш дей лайзар са, ДагадоагІа сона вай тахан доккхал деш дола кІамаш бахьан долеш цу гаьнарча тІемий денош дола къамаьл юкъе даьхча, курол сийрдеи даьга къоаной бІаргаш, дувцадение сийна пхьаьли долаш дехьаьча цар култанц шоай Іаьсни чІоагІа тІа бе теІаш.

ЦІкъа, — Эса чІожи дар ва, — шаьтте иттара ваьша хургвоа къоало хийсвелар сона. Хьувзаш бодача готтача наькъа йисте ломах михкача чхара тІа Іохайна вагІар ва. Ахка дар. Малх чубузаш латтар. ГІийло хьекхача михо шортвга теркайора къоалочун кІайсана кІаьда мож. Іочухьекача бІаре ма кхоачча кІоарга шуо бар. Цу кІалкара хьалхозар бухь бахна додача Эса талгІей тата. БІарг тІера ва боаккхаш, шоай боакьаццца, ракеташ санна, бух боацача сийначу сигалехгахьа дийрза дагІача лаккача лоамашка хьежар, йиста хьу тІаьнначи лоамий босешка. хьежар къоало, Шіаьхха согахьа хьанийрзар, «ДІахьажал,—корта тоссар цо,—денал доаца нах кхе йиш йий лоамашка». ТІаккха, йист ца хулаш цхьа ха а яьккха, аьлар: «Лоамашка лоалургдацар из».

Вена кхачар Октябрь — курен сийлахь-боккхен. Вена кхачар тоІадаь доадхача адамашта боега варгІатоп, цийсхон, вошала бага дІабе белла вола лаьттан сийлахь-воккха воІ Владимир Ильич Ленина Цагга гІеттар халкъ — цийна тІера лоала гІабаш легадеш, серлалонгахьа, кердача вахаргахьа хьийдар готтача аьлашкарва лоагІа бІа сайна бутув Тийрк санна. Цаггара дІалоладелар керда истори, вай халкъа вахарера керда лама.

Са Нохч-ГІалгІайче. Хьалхий вошилах латт хьа низ, чІоагІал. Из леладе васкет даьд хьога сийлахь-воккхача Ленина. Из ба социализми коммунизм хьалъеча Іа йоахача коталоний лакъаргбоаца хьаст.

Тайп-тайпарча кхоатхкъа совгІа къамех бола нах бах Нохч-ГІалгІайчу: нохчий, эрсий, гІалгІай, украинцаш, кІирий, гуржий, эрмалой, белоруссаш, дукха а кхыбараш. Цхьа дезал санна бах уж, массане а цхьатарра лакъа лоац цар керда коммунистически общество хьалъеча, оагІув оагІох а теха къахьег республика кхашка бІарга ца байнача тайпара лакха хьажкІийк кІики, комсай а коантолий а, спеклайн дугаи хьункъам кхебеш ,нот-са нь варгвоацаш дукха жи добалеш, заводаш, цІеноаш, ясляш хьалъеш, мехкадьтта доалаш.

Цкъа, вайцига хьоашагІа вена волаш, Дагестане поэта, Атков аьлар: «Нагахьа санна цоайцига хьаьший ва учаш сийцача, оаш кхерах хьа а бань шоай шув тІа хишаабе мелар ужа. Бахь да ва. Хьаша-да вошар тІехцен хиила, цІа вена ва Кавказа лакхьаш... ХІаьта, нагахьа санна кхайкадза вена хьана мІарах тугІертача, оагІув а техе, моахказа лоаш санна дІаоттуж мостагІчоа дуаьал. Цига хьа ираншаркараш граждански тІом болаш, шига дийнад ва Сийлахь-боккха Даймехка тІом болаш, шига хургда массаза а. ШІакха а сийле йоаргьаш, ед воаж, А. Шерипова, Н .Гикало, Г. Ахриева санна болча революцие турпалий, Даймехка турпалий — Х. Нурадилова, М. Заболотнс, А. Йодиса, иттаж бІаьшш болча кхьчар сийле.

Са Нохч-ГІалгІайче. Бовраш боацаш сиха дІайола ха. Цигга бовраш боацаш дохкий ла хьа экономикен культурен дегІаухача хулашц дола хуацамаш. Хьа шьа шеча кхоллаечна къахьегама лакка мах баьб Даьхено. Хьона денкІад доккхагІдола правительственни совгІат — Ленина орден. Хьа кхашкен промышленностен, дІаьхьй рушкаш деба а деш, болх беш ба вай башка-дика нах, кортка сий долаш санкхетак болей нах. Республика довзонел гаьнна араьхьа йовзаш я Социалистически Къахьегама Турпалий — мехкдаьттахочун И. Пугачева, доярка Л. Бараховский, «Гойтински» совхоза директора О. Кагерманова, жаІум Н. Эсмухамбетова, дукхача кхычар цІераш.

ДІадахача шера хьа цхьаьнха боккха кхиъ бера хьоал итт совгІча хьа къоигехи мехкарехе. Социалистически Къахьегама Турпалаш баьб. Цо къаьнта хьовдазний хьа чІоагІад, хьо тоаьша, вай болаш хилар!

Са Нохч-ГІалгІайче. Хьа массе мІенг дог гІоздаьнна я тахан. Ва ях: «Баккал хьона, хьамсара парти, хьо са йолкхо ец, сох дог тийша хиларах, адамий ираза долча шера ильъеш Іа сона хьадиллеоах, ва доаха толамаш къамкорга этта тІеш» санна когьа долча капиталистически дуцен тунтакхий ІовдалгІи кхоа дуаьла латта Іа сона денал далар».

Хьо — са безам, йоакхо,
Са са чІоагІло!
Нах хьагаш кхоллам болча
аз ях:
Са вай-мохк, са нана-турпалхо,
Фу вийсаргда хьона?
Мала вийсаргда хьона?

Са Нохч-ГІалгІайче. Шаккха а теркам лаьгІ ца болийташ итт хийлазьа хьийжар хьо хьамсарІа Коммунистически парте XXIV исторически съезла бахкера. Из еррига ха чаккъалацце Іа хІара долаш хьой къахьегама тодамех даьда рапорт тийлар партена, Іе хьой тохаш боаша долабезарна.

Парте XXIV съезд. Из Іалашо тохаш ва хьа дохьхаш дорхІамен собата а берригача советски халкъа вахара. Цо хана доазов шаьха, ийша чулацад тохад вай керттера мех дола хІама. Парте дош вай йоакхо ец, вай дешахьалхкенерца хІара сага йоакхо ец да. ДІахдаха кийлелий итт раш вай.

«СССР ... Союза ... халкъа ... са Мохка, — ... ва хІанча вай мехдахочо, Социалистически Къахьегама Турпала Л. Бараховс, — хьаьбакъа, цІаккха а вЙаш сона сай стоаша XXIV ... денона санна хоа, цу хана санна сапергІатдаьнна цІаккха а хилац со».

ДІалоладаннад шоалгІча пятилетка шоллагІа шу. Вайн хІаравар чІоагІа дог тийша ва из тодамо кхочушбергІолгах. Из бакъду хІара денна радио чу гІолла вайга хозачен цепайоаш тІа дуенача, вай халкъо доьаача производственни толамаш.

Са Нохч-ГІалгІайче. ГІоздаьнна деттаду хьа къона дог. ХІаьта гобаьоккха мел дола хІама даладойна, гІаддахха ва. Цигга дог тІера гІоабаьнка хулалургбоаца вразе хьолан бола нах мара. Делаш дола бераш, гІовбаьнна боаххагІбараш бІаргабійна цигнегІа дог чу йоагІа са халгъа вахар тала санна дІиьнийн хьа долаш массаза а хила хиларах йола уйла. Дийлу вай гаьнарча даьша хьайга во, больницаш, школаш, кинотеатраш ва хинна вахар, шоай висателаш, композитораш, артисташ ца хила хилар. ХІаьта кІанз Эсамбаев Махьмуд. Дерригача дунен тІа дІахезай цун цІи. Людмила Турищева. Из хестаеш тІоераш дегт дерригача дуней тІарча континенташа. Лиди Насуханова — нохчо, денал дола хьа йоІ. Іа цаьнаш денад цуна, Іа цуьна кердача вахаре хьа путевка сона ва Іеш, сиганьда кхеь а беннаб. Айдамирова Марем, Татьянчане Нина, дукха кхыбараш.

«Совьна шьени гороа Грозноров филармоне къонача композитора Шамсулатов Іадмана авторски концерт оттадир. Дукха кагирой бар вале. Боккхача толамца чакхьайр концерт. Вай халкъа культура вадареов хІара денна хІама санна доаркІ ва вай. ТІаккха, хоала уйла йича? Цу тайпара хІама дагайола йиш ярй хьалаг!

С. ЧАХКИЕВ,
писатель.

Хьаьнала къахьийгача

Гаьнара хьежача гуш е кхай тІа йоакха «Беларусь» маркаш йола тракторш. Малхо доккъадаьча лаьтташ тІара лаьгІа дом гІетт. Агрегата тІехьа дус нийса мугІараш. Го а баьккха хьажкІаш дІаюш йола агрегат хьатІакхачарга хьежаш тхо латташ, Урус-Мартана района «Красноармейский» совхоза керттерча агронома Г. А. Кхомдиева дуаш:

— Гой шоана ер бода хьажкІаш дІайийна муд, из нийсса дІабахьа чІоагІа говзал эш механизатора. ХІаьта геттара лоархІаме я да из нийса хилар квадратно-гнездовой хьесапе хьажкІаш юча. Цу гІулакхо торо хулийтаргья хьажкІаш хьатІаиача царна хийцца обработка е.

— Звеньевойша шоай участкашка шоаш дІае даьркІад хьажкІаш, — дувц звеньевойс Атиев Шарпудина.

Дог тийша ва из дие тІанйца декхар кхоачашдергхиларах. ХІаьта из зІамига дац, хІара гектара тІара 50 центнер фуальхьа хьажкІаш чуэца дош деннад цо.

НормагІа цхьан сменагІа ахьйтта гектара тІа хьажкІаш дІае езаш ва из. ХІаьта цо 16—17 гектарал дукхагІа дІаюв.

— 16 шу да цо из болх бу, — дувц керттерча агронома.

Шарпудина агрегата дукха хьалха а ваьнна культиваци ен воал М. Ибрагимов. ЦхьоалагІча бригада контора хьалтеха йоалача графика тІа хьалхара мугІаре кхъэр я цук тайпан цІи.

ПланагІа 456 гектара тІа хьажкІаш дІае еза, шоллагІча бригада. Царех 300 гектара тІа ялата лаьрхІа юш я. Уж дІаювраш та юкъе дика толамаш доах звеньевойн Цокаев СаІила. Сеялка чу ше фу Іочудохкаш воалаш — хІара хІодсилга чу бужа буртиг кхьнел дукхагІа хилийта йиш яц, цудухьа сеялка тІа са латт со, — аьлар СаІила.

105 гектара тІа хьажкІаш дІайийна ваьнна из, юхейнсар 25 гектар мара яц. ХІара гектара тІара 50 центнер фуальхьа хьажкІаш чуэца дош деннад СаІила я.

Комсомольско-кагирхой бригада бода тха яикъ дІахо. ДолкънЙиа хІама дуаш бар механизатораш.

— Тхачул дикагІа повар лаха хала хургйа, — ахаш хестаю механизаторши Токиева Рукан.

ШІенех паргІатен я бригада ЦІеча уголока я. Пенех хьалтеха ЦхьоалагІча майна детадаь лозунгаш да. Керда газеташ, журналаш дола истола тІа, латташ я шахматаш, шашкаш. Бригадана совгІата еина транзистори приемник я ашараш лекхаш.

Чакхйоал перерыв. Команда ехча санна гІоатт механизатораш. Цхьа - шин минут яьалехьа ара кхайкаю тракторий таташа. Пенах хьалтеха йоал «Молния». Цу тІа дувц дикагІа болча механизаторша Зелимханов ІийсаС, Асхабов Шамсудина, сеяльщица Мовсарова Тоитас доакхача толамех. Бригада берриге механизаторш тІаьхах цар санна болх бара.

С. ДЖАМБУЛАТОВ.

Сурта тІа: звеньевой (аьрдахьарча оагІорахь) Цокаев СаІила трактористи Гаплаев Іимрани агрегата фуцех доагораш заправка еш ба.

И. Плиева сурт.

Дикача нахах

ГІИШЛОШЪЕР

Бе-ба хул хІара сага-венал, цу вахаре хинь.

Шу хьалха ше гІишлошъерча балхе йоагІаш ва етта я цІена а болх боацнага хоара Битиева Зурьа. Дала а бІарг хьестар цун керда хьалдаьча цІенашца, цу юкъе шийн даьна хилар а дезар. Дагадоаре эфу дар-те гІишлошъерча хьакнэ.

Профессиях ялар цу балха — ІомаертьаКхІ Ісмабеннабецин цига балх беш боаккхараш а.

Балха дІайнйцар нохчий ханаш. Бакъда мархал хьабе, из хьатІаба, деца кий да дезаш кулар Зурьа. ХІаьта укхана дийзар-м шийн культанца хьаба болт бІаргагур дар.

МоллагІа я шийга до хьинар дегазаца хетош деча йоІага прораба Б. Титова аьлар: «Штукатура болх безаш я ма-кхарий Іа, мукъа йолча хана Іомаве хьайна».

Из гІалат а веланзар. Дукха за хьалаль берригаш мутІахьа болаш штукатур хилар Зурьаех. Цкъан — ааезаен задени тІехкхачайора, штукатурий шьора йора.

Шийн новкъосташца — Ново-грозненски ТЭЦ гІишлой управлене балхошца — цхьана «Чечингипродинпроект» производственни здани, 1200 моттига аьарзІа кинотеатр города юкъе хьалдоаш я ю. КхоалагІча квартала хьалъяьккха лорІ цар институт ...

Геттара сагата я цу гІулакха Зурьа, сахьагІа бІаргаго дош цуна шо штукатурие хь керда цІа.

И. ПЛИЕВА сурт.

ЦУН СИЙ ДУ

Грозненски мачах еча комбината вафельни цаха болх беш я Гойгова Лиза. Из юкъебойча бригада ерехеца йомарий, тІаь, ... вафли «сюрприз» яха тортош, вафлеш наха чІоагІа хоаттамаш дика дІоэцаши я. Укх шера цига керда еракеца йолахьа Іамий, «Ротфронт» яха тортош, хьекараш.

Предуцеи дикагІаш дукхагІаш хьийтара хьинаре къахьег Лиза. Шийн новкъостаща безамен Іомерзан я, нагахь царех моллагІча сага новкъостал эшо гІа до мийча я.

Цьанахо участок ва вафельни цехе Лизайна бола бе цо вама. МоллагІа саг цьье балхаш мине балхе цо вазгІаш екача цун метте дІаотт ой. Цига ше балхо еча дезал социалистически ела хьалха латташ хьайнагІа Лиза.

Дукха къона говзанчаш кхебаьйб цо. Уж а шоай хьозанка санна хьайлла латташ ба. Кхьча тайпара хила йиш яцар цар, дІахо аьнча Лиза Іомабаьйб ук хала цаарех балхан бІунъошартбоацаш, шоай кержийца гІулакх дела.

Хьинаре къахьегарах Лизайна дукха совгІаташ тийннад: сийлен грамоташ, премеш, къахьегама наькха тІа дІа а хадаш вахад барнаш, 1970 шера цунна елла Ленински Юбилейни медаль, дІаьта дІахьаче пятилеткагІа дика толамаш дахарех Лизайна елар — «За доблестный труд» яха цхьакха а медаль.

Мелта дика болх бу Гойгова пятилетка шоллагІча шера а.

И. Плиева сурт.

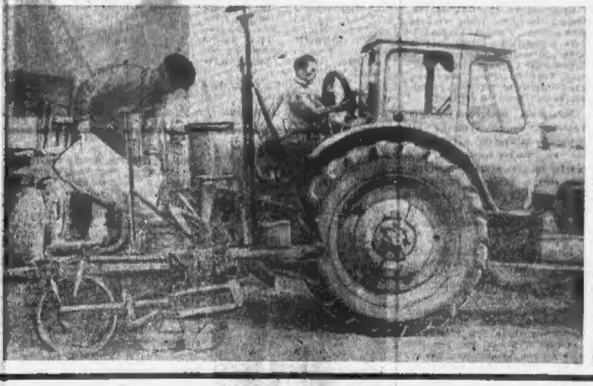

ВОККХАГІВАР УЛУВОТТ

ЦІЕРАШ овлах хьахула гешаш санна хот сона тхоаш, болхлой классах дола нах. Цигта цхьанногара шоллагІчо вииз опыт, кулг - говзал хьенций, професса говзалга кхоач тхо. Цул тІехьагІа кхычуига лу ва эстафета.

Дукха ха ац со вапеде вена, хІаьта а укхавара дукха традицеш вийнай аз. Керда венача сага юкеетта йоккха опыт йола болхло, цунна шийн балха говзал дІаьла, новкъостал да цаІ корвоагІа. Юххьанна нахе венача хане хала дар сона. ХІама хургдийхьогІ аз леладечох яхаш шек вувлар, хьычар хьаеш йола чоалхане оатхалаш бІаргалйча. Цу говзал тІа кхача сай тия хургбоацаш санна хетар. Из дага а доаллаш геттара мелвелар со. Цу хана сена чІоагІа новкъостал дир Темирханов Ахьмада. Саго задаш еншацар цунна сога хьажа, сона гІо де аьнна. Цигта Іаьдал да укхаза къахьегача боккхагІбаркй.

Ахьмад сайга бІарглоккхаш шийн хацар сона балхах дІа мел тоха кулг айса харцахьа тохача цу денощка. Бакъда цо зуваш хиннадар са гІулакхаш, со шекувлар. ХІаьта а хьатІаваргІацар. ТІехьагІа вела а велаш хьадуоцар шо из сендухьа дааьд: «Балха кІоаргвала гІертача сагага цІеззигашийга хьацар даккхийта деза». Ше соца хьалххийча санна нийсса аьлар Ахьмада: «Ков, гон бе аьдала-м да хьа кулг, хІаьта а шарьденнадац». Ва а мар со зІамига волаш денз аьшка чоалх езаш я мукъаволча хала аьшка цхьарал леладеш а.

Заводера дари са дари цаІ хиннадар. . Мастера сона цхьа мийхах а аьнна задаш ага. шийн станок а йите сона хьатІавоагІар Ахьмад. Из со балхан долийн балла тІара чувлар а дагадоийлар сона, тоаж хетацар.

ХІане дикагІа лел са гІулакхаш, Ахьмадал эсалагІа дешац из чоалхане чертежаш. Аз цхьа йола прессформа, штамп хьайчча из ше а цецвоал, гІадвода. Лях бутт мара бац со слесаралла болх бе водавенна, бакъда, лаклехьа аз ма аллара хІанз со дикка хьакхашта ваьнар. Варсал хилда со Іомаваьча боккхагІболча новкъосташта!

ХІанз вІалла хала а доацаш тІехкхоачаш аз норнаш, брак йоацаш бу болх. Ахьмада хьалхашка а вхь хотаргдар сона брак е! Аз доккхал ду экспорте йолха сверлилкай прессформаш хьо сайна тІадилларах. Сайх бенна темаж бизза кхоачашбергба аз.

Инструментальни цеха керттера доархІаш а аз болх бу слесарни участок. Берригача продукца дикал тха кулгех тийша я. Тхоай коллектива сий ца дожийта гІерт со а. ДІахо йодача хана кхы а лакхъергъа аз теоретически знанеш. Ахьмада а хІаьта участкера кхыча боккхагІбарашна а шоаш дийша даьнна слесарни гІулакх дувцаш дола дукха книжкаш деннад сона, библиотеке дІаязденнад.

Дагардалац сона сай хьехархочо, Ахьмада аьнна дешаш. «Дика болхло духхьал чертежаш яхардаь а ца Іеш шийн говзал юкъе хьош хила веза». Хургва со цигта.

ХЬ. ЧАПАНОВ.
Низранерча «Электроинструмент» завода слесарь.

Советски Союза къахьегамхой! Пятилетка керттера декхар — социалистически экономика чІоагІагІа лакхъяра ларда тІа халкъа вахара хьал дикагІа даккхар — толамца кхоачашдара хьалхашта вай вошал хьо ца деш къахьегарца ба!

Дерригача низаш боахами культурен лакхъяра парте XXIV-ча съезда белгалъяьха планаш кхоачашъяра тІадахийта!

(КПСС ЦК ... Майн дезча ... тІахьехамаш).

МАШИНАШТА «ДАРБА ДЕР»

Машинашта дарба дер вал Грозненски шоайна производственни объединене шоллагІча цеха хІамана тогараша механизкас Магомадов Вахаж. Из шитта дс а дъ. Цу цехе болх беш я хІамаш тега бІаьс машенаш. ХІара дийнахь цхьан шоазон царга хьожаш чакхвоал ю. Тоха дезачва дьтта тохийт, еха эле сиха ремонт ю. Цеха коллектива болх лоргІа вІашгІехьбаьккхар шийн тийше доагІа кхетаду Вахас. Цудухьа шийн хьинар кхо ца деш къахьег цо.

Шоай цехо меттел еррига объединене а дикагІболча специалистех лоархІар ва из.

Шийн болх кІоаргагІа бовзара тІаккуаш вола Вахас цехерча ремонтникашта юкъе эгара хьалха хьиалар кхоалагІа разряд. Цул тІаьхагІа байцех дика хзетаеш къахьегаш дика вІаштІехьбаьккха ювцаш вола хІамига сог льошоуу цеха механикалла. Цу декхарех а дика лоархІаду из, массава а тешаш я цун коллективе болх беш йола участок.

Шийн вахаре эгара кхезагІа дола шу лоархІа цо 1965 шу. хІана аьлча цу шера из дІаийцар КПСС членалла. Цу хана дена партийни балха юкъе хьинаре дика лаьц цо. ХІанз из ва цеха партбюро член, халкъа дружина куплагаш, дикагІволе агитатор. Дукха совгІаташ тийнна цунна, укх тІехьарча массане шера объединене Сийлен доске тІера Іе ца доаккхаш хьалтена дола цун портрет.

Дикача толамашца кагтавоал из ЦхьоалагІча майна а.

И. Плиева сурт.

СОЦИАЛИЗМА МЕХКАШКА

ТРАКТОРАШ КХАШКА АРАЯЬННАЙ

ПРАГА. (АПН корр). Чехословацки юртбоахама кооперативашта бІаьстан кхашкара балхаш дІадоладаьд. Уж хайнахьа а дика а чакхдахара новкъостал дергда из болча техника, хІаьта из укхийт Советски Союзех Польшах.

1948 шера дІайолаена коллективизаци чакхъяьча дена юкъера лаьрхІача хІара шера Чехословаке доашка ялат 1,7 миллион тонн дукхагІа хийнад, дулх — 340 эзар тонн. Оахача лаьтта кІара гектара тІара дулх дакхкара дакъе ЧССР тІехьакхийна чІоагІа догІабена юртбоахам болча мехкашта.

ХІанз Чехословаки юрта боахама специализаци ара наькъа тІа яьннай. Хьалхеш латт фуаш, дулх, шура яккхара йола вай хазара комплексаш.

БАЬЦАДААРИЙ ФАБРИКА

СОФИЯ. (АПН — София — пресса). Балха ди чакх а даьнна 750 кхалсаг автобуташ тІа хайша чухача а сацац «баьцадаарий фабрика» олаш йолча Пазарджикски соцкакходаре... болх. Автоматически болх бе йоладу турбашка эшначa боараме дІайхахий хьлхеца реле, помещенешка керда фо чудайт, перфокарта тІа агронома оттаьча программага хьежжа. Хьункъам ва хилара цхьаккха а бахьан дац. Дерригача а терхадаь а лаьрхІа а да. Нагахьа санна бІаьсти ша тохе а кхагешта хІама дергдац: лакхе ядача памаех теха кхагаш дохарглоацам чІоагІа да.

Пазарджикана гаьна йоацаш улл тепличи комплекс — мехка йоккхагІъярех я. Из комплекс чуйоагІаш йолча «Булгарплод» яхача предприятие 350 гектар теплицаш я, хІаьта из Іай баьцадаараш кхедеча хунен тІа йоккхагІчерех а я.

Укх тІеххьарча итт шера хуххагІа хьалъю искусственни отоплени йола теплицаш. ХьалхагІа царна аша оборудовани Голландера йухьар, хІанз из Болгаре хьаш, цул совгІа Югославега, Польшега, Корега, Монголега, кхыча мехкашка а доах.

Теплицашка баьцадаараш чІоагІа хьувкъаду. Цхьан гектара тІара пазарджикицашта чуэц 250—280 тонн нарсаш, 90 — 110 тонн помидораш, 60 — 70 тонн бурч. Теплицашка харбазаш, насташ, клубника, кхыдолаш кхее йиш йий тохкаш ба хІанз.

МОНГОЛЕ ІІАЬДА ДОШУВ

УЛАН - БАТОР. (АПН корр.). Дукхахча хана дена доваш да Монголе чамарски фух дола жа: Тхана дикалгеи кІоахалгех дилпача массарел а толашагІа да уж. Пхьабакъла кхьаьстра дика хьалаш ца хилча атта доьва уж. Массехк шера опыташ яь Байдратски племенной станце коллектино доладир кердача фух дола жа. Чамарски лараш санна тха дикен дІаьхен долаш а монгольски фух дола жа санне леладе атта долаш а да уж. Цу тайпарча фух бола 200 эзар гергга уст1гІ ба мехка.

Советски Союза ІиІмахошта лаха мах баьб кердача фух долча жена. Цар теркам тІаэзар доазон дехьарча дукхача кхыча мехкий а. ХІанз цу устагІашта тІера даькккхача тхах кІувсаш ду ГДР новкъосталца хьалъьча фабрике.

КЪОНА ГОВЗАНЧАШ

ГАВАНА. (АПН — Пренса Латина). Куба кхоабаш йолча провинцех я Камагуэй ахар. Укхаза, шекара тростникал совгІа, кхеду дуга, баьцадаараш, дегІабена хьайбай боахам ба. ХІанз провинце 11 эзар совгІа къона юртбоахама болхло деша хийнав. Уж ба лаьтта доалдара, юртбоахама культураш хьувкъаяра, дІайийнача хІамашта зе деча садоахкача хІамашца къовсам лоаттабара лакха говзал йола специалисташ хила кийчлуш. Дукхача кагийча нахех мехкарашен полигонашка занятеш ю — уж ба хургбола трактористаши механизатораши.

Кагирхошта эшаш йола говзалаш Іомаяра юрта боахама управленеи юртбоахама болхлой профсоюзои хамйкаб опыт йолв специалисташ.

С. МАРРЕРО,
кубински журналист

ЮРТАШКАРЧА КЪАХЬЕГАМХОШТА ДОЛЧА НОВКЪОСТАЛА

БУДАПЕШТ. (АПН — «Будапресс»). ВНР юрта боахамен кхачани промышленноста министерствай заказагІа мехка хІара шера арахец иттаж киноленташ, уж хургболча юртен хьунем боахама кхачан промышленноста болхлошта лаьрхІа да. Масала, укх тІеххьарча хана аналаьхал гидуаргаш чакхлехара, хоьаш кхебара вай ханарча способех, сом кхебара методех дола фильмаш.

Венгерски вешаоз фильмай лакха мах баьб доазол зехьа а. Царех дукккханешта кунен халкъашта юкъерта фестивалашка сийлен дипломаши премеши тийннай.

КООПЕРАТОРИЙ ЮБИЛЕЙНИ ШУ

БУХАРЕСТ. (АПН сов. корр.). Укх бІаьстан зеношка румынега ахархоша доккха юбилей дезду — юрта боахама кооперации аь ьнна итт шу дизар. ХІанз кооперативий доалахьа ва нийс миллион гектар совгІа лаьтта. Юкъера лаьрхІача хІара ярдалага да ши эзар гектар совгІа лаьтта.

Республике хІара шера дукхагІа йоаккх юртбоахама продукци. ДІадахача шера цІаккха ца нийцача тайпара дукха — 14 миллион тонн ялат чуийцар мехка. Хьункъам лакхбара новкъостал ю механизаци яра, удобренеш туасаро, хий дехкара. ХІанз мехка кхашка болх беш я 14 эзар трактор. 48 эзар комбайн, кхыйола а техника.

Ф. АНГЕЛИ.

ОЧЕРК

ЛОР — МАССАЗА А ЛОР

ДЕРРИГА кийч а даь хирург хьаварга хьежаш бар операционни палате ра медицински болхлой. ХIьта Ахьмад кулгех хий а кхераз кийчлуш вар операци е. ЦIаккха а хиннадац цо шийга унахо хьежа цем. ХIьта хIана... ЧIоагIа лазар доаже. Юхь тIа шийла хьацар тохар. «Фуд ер?» — уйла йора. «Аппендицит» — дегабуам бир цо. Из мара деце сатоха деза, унахо хала ва, операци ца йича яргьяц. Беррига медсестраш бIарахьежар Ахьмада. Цар бIаргашка латтар хаттар:

— Фу даьд хьона?

Лазар тIехь-тIехьагIа сиклора...

— Аппендицит яккхад,—аьлар Ахьмадага операци ец воаллача хирурго.

Сеххан кIай халат а дийха унхошка хьежаш лийна лор хIана ше вар царна юкъе. Бакъда дукха уллаваланзар. ШоллагIча дийнахь больничка барзкъаш а лунхаш ше дарба деш хинначарга хьежаш чакхваьлар. Цу дийнахь дакъа лаьцар лорий консилиуме.

Миштта хилар Куштов Солсбийка Ахьмадах Грознерча шоллагIча городской больница хирург-онколог?

— Южноказахстански областе вахача хана доьца каст-каста хьунагIа ухар со. Бенна бIехал корабича цунна тIера цIока а дахкале из бе хьекхадайтар сога дас. Из дахьча сага култех наха дарба доал яхаш дувцача хабарех тешар из, — велакъеж Ахьмад. Лора гоазал аз Iомаар чIоагIа лоара цунна.

— ДагадоагIа, — дувц цо дIахо, — хала лазар а кхийтта сай дас яьккхача тIеххьарча хана сайга цо оалаш хиннар: «Хьо юхе Iохайче царгIата доал со, кIаьнк». Бакъда сох мелла чIоагIа «дарба доалаш» хиннадале а къахача Iоажало шиъ гIулакх дир. ТIаккха хьаттар аз дас йишийга: «Лор хила ма оаларий сога дас, фуд-те лора балха керттера дар? «Из да лазара корта белгалбар», жоп делар цо.

Орджоникидзерча медицински институте деша вагIаш дукхалза дагадехар сона уж дешаш. Ма баьйса лийна хиннай йоккха саг!

Институте цаьаккха а медицински кружок лаьар Ахьмада дакъа ца лоацаш, цо доклад ца еш. Цар хIара кулгалхочо дагдоахар шийна специальность Ахьмада Iомаярга. Бакъда ший даь лоIам кхоачаш а беш студента уйла сецар хирурга гоазал тIа.

Чакхдаьлар студенчески шераш. ГIоаваьннача Ахьмада бе доал институт тIеханка чакхьлеккхарах дола диплом. Пхьарен районни больнице болх бе хьожаварах дола каьхат. Юххьанца поликлинике хирург, тIаккха заведующи больница керттерча лора заместитель волаш Пхьарен районни больнице баь болх чIоагIа пакъабаьлар къонача лора-хирурга. Дешаш волча хана Iоалъ теоретически знанеш паха дарба дарье яхы а чIоагIъелар. Больница кхоа вахаш хиларах дийнахь а бус а попагIа йола ха унахошца йоаккхар Ахьмада. Цунна цIаккха дицлацар гIорваьннача психотерапевта В. М. Бехтерева лорах аьннар: «Нагахьа санна лораца къаналь дьахь тIехьагIа унахо царгIата ца воале, — из лор вац».

— ЦIаккха а дицлургдац сона Куштов Ахьмада сайна даь гIулакх. — Йоах Амхадова Зинас. Операци яьчул тIехьагIа обходагIа вай цо сайца къамьал дечахьа дицлора лазар, тешар ергзаргхиларах. Ишттa хиннав-кх из берригача унахошца а. Сона и сайца хара из ишттa вац моттар.

Шийна карагIдьиначох кхоачамбаь Iензар Ахьмад. Хирургия дукхача доакъоех къаьстта цII хьаьзца, из теоретически кIоаргагIа Iомаде лаьрхIар. Ишттa хилар Ахьмадах Ленинградски ординатура яьккхачул тIехьагIа дор-онколог.

Ахьмадаца цун кабинете къегаьл деш вагIаш зийра аз истола тIа йдка «Хирургия», «Рак», «Рак Iомаяра ассоциаци» яха английски меттала журналаш.

— Малав ераш дешарам?

— Ленинграде дешаш вонаш Iомабир аз английски мотт. Дунен медицине сай специальностах даьр, е деш дар фуд ха деза. Цу гIулакха доккха новкъостал хулцарех.

— Немци меттала а деш Iи медицински литература?

«Керда хаъ яхача немци меттала арадуллача журналагахь бIарг а лекха аьлар Ахьмада:

— Метташ дукхагIа мел хов дикагIа ма дий. Немци меттала дешаш вагIнагахьа словара тIа хьажа везаш дул со. ХIьта а журнал деш аз политически дунен тIара кердадараш доаза а, мотт шаьрбе а.

Миччахьа ше вале а унахочоа дарба де оарцагIвала кийча ва Ахьмад. Цкъа шиъ гIулакха Назране больнице вахача цига бийса яккха виса везаш хилар из. Бийсашна шийтт сахьат доаллаш хала унахо воаллавр больнице. Дежурни лораца хьежар из цуга. Диагноз оттадир — прободная язва. ГIулакх хьем бе йиш йолаш дацар. Больница хирург хьаварга а ца хьежаш цунна шин сахьата гаргга операци йир «хьаьшас».

Къонача коммунисто лора дараш санна дика а цIона а кхоачашду общественни гIулакхаш а. Больнице болх беш а медицина философски проблемаш Iомаю семинарски группаш. Цига агитатор ва Ахьмад юххьанца денз. Из хорж партбюро секретаралла, шоллагIа шу да КПСС горкома ревизионни комиссе член вола, «Знание» общества, республика онкологически диспансере вIашагIъеллача консультативни комиссе член, республика онкологий Iилман общества секретарь, санитарни дружинашта юкъерча яхьий керттера судахо а ва из.

Больнице я художественни самодеятельноста коллектив, физкультурни командаш. Цига а шоай лоархI Ахьмад.

Дукха ха йоаццаш хиннача городa медицински учреждениешта юкъерча яхьашка шахматех къахарен шашкаех шоллагIен моттиг яьккхар шоллагIча больница коллективо. Аьттув дукхача дакъе Ахьмада толамашца бувзабенна бар. Хьалхарча доскаш тIа лайза из шахматех а, шашкаех а цIаккха а ца эшаш чакхваьлар. ТIаккха тамаш е езий «Спартак» ДСО пленума член а из хиларах.

— Лор ше а унахцIена хила веза, — вех Ахьмад.

ТIаккха цIенхаштта тIатох:

— Из деррига де села хала дар, хIаране цкъа къоалдаь тIайийцача, шийна дисциплина оттайича.

ХIана ший специальностах Iилман проблема тохкаш ва Куштов.

...Чакхдаьннад балха ди. НагагIахь мара вийслац тохаш санна хаппахь чураха йиш йолаш. ГIадгIоргба цIатIарбараш а. КIезиг-дукха цIагIа кулгтоха а вIаштIехьдарга. Бакъда даим кийча ва Ахьмад унахочоа новкъостал де. ХIана аьча лор — массаза а лор!

М.-Р. ПЛИЕВ.

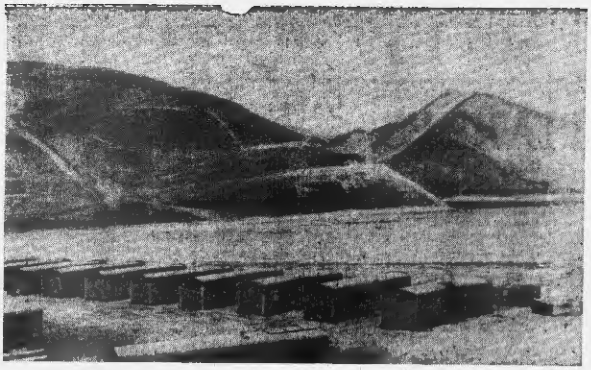

IАЛАМО КХЕЛЛА ХОЗНЕ

ЛАККХАЧА лоамашка гIолла бIехал санна хьаваш, лоамаш довкъашта тIехьашка лежкъаш, тIаккха цIаьхха гучавхкаш, голаш еттаж бода цIи хеза йолча Хоарачойра Iам тIа бода новкъ. Лоаман пейзажашцара безамз уйлаеш ваьккхар цIаьхха. Деррига а диццелар. Iандий лоамий цхьан дукъ тIара Iочухьежача бIаргагора гоахаьрча Iаламах кхеттьа мара къоаста ца лу Къезина Iам. Шах мукъабалаиза бар из. Цудукхьа даний а хоц, моркхашта юкъо гIолла чакхъбовлача маьлха сердалга хьегадар Къезина Iам — сийрда-бьыццара бос хецар. ХIаьта гошахьара довкъаш а цу беса дерзадаьдар хIаьтта тIаьла йолеешача баьццарча, ховхача баьна зIыргаша.

Малх хьежа деношт дукха-кIезига хиларга диллача Къезина Iам цIи хеза йолча Кисловодскерча курортал а тIех ба метеорологашта яхачох. Бакъда тхо цига хиннача дийнахь ххьала яр сигале. Дале а дIа цхьа ха яьча, цхьан юкъъа гучабаьлар малх. Ишттa хилар маьлха эIшарашца селаIада бесашца лоавзача е. Моркхий кхоалеи хIала «тхьайса» уллача а лоаман хоалешцара тха юххьанцара вIашагIкхетар.

Къилбаседа Кавказе эггара боккхагIа ба Къезина Iам. Из ул форда тIехехгара лаьрхIача 1819 метар лакха. Массахана а хIана яц аьнна мух боахаш тийна я Iам тIе. Къилбаседа оагIорахьара хаддаьзе хьеккхача Iаламо ше миха дукхалтеха суннат хинна латт Iаьний лоамаш. Дийнахь вIайха хул шера дукхагIа йолча хана. бийсан гIаьхха шелту. Хоза а йоах бахача наха Iам тIа Iай а. Хих дукха хIама це эшшаш мелтар гаргга ша бу, лалларча лоамашка кIоарга хоа дуал.

Черсий - Балкхароерча Терскилах санна Ерригсоюзни лоархIам бола салаIара база хьае йиш йолаш моттиг я Къезина Iам. Цу гIулакхда мел эша хьалеш да Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совето соцаш баьб массайолча хана-пайда эйбе Iама йистерча-гатхьа гектар лаьттах Грознески салаIара цIенна дIадала. Профсоюзий Централен Совета курортий управлене, Нохч - ГIалгIай облсовпрофо дехарах, хьожалаьл Iама йисте 50 сага лаьрхIа пансионат хьалъара тоъал ахча. Цига хьалдердолаш да щитех вIашагIдехка хIарадар ткъаь сага лаьрхIа дола цIеноаш, столови. Черсий-Балкхарой АССР курортий управлене совето тохкама балхаш дир цу хьакъехьа, проектно - сметни документаш кийчаво.

— Дукха ха йоацпаш, — дувц Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совета физкультурах спортен комитета председатела воа. Гайсанова, — Къезина Iам тIа хьалъейолаьй республика физкультурах спортен комитета гребной база а. Цунна лаьрхIа хьакъоастадаьд пхи гектар лаьтта. из хьалъе ше бIаь эзар сом хьожадаьд.

Республика физкультурни организаце кулгалхоша бийха баьккибар Къезина Iам тIа спорта специалисташ: СССР гребной спорта федераце председатель РСФСР заслуженни тренер Н. П. Рыпашко, академически гребля тренер халкъашта юкъерча спорта мастер Л. Драчевский. ЛаьрхIа тренировкаш яьчул тIехьагIа цар заключени йир: «Къезина Iам спортсменаш занятеш яра тIех дика моттиг я. Цунга кхоачартйолаш ххы цхьаькха моттиг яц Росcе. ХIаьта, нагахь санна боах деррига вIаштIехьбоаккхе Нохч-ГIалгIайчо эггара дукхагIа дезаш, лоархIаш долча спорта тайпа а хинна дIаоттаргда гребной спорт».

Гребной база хьалъяра балхаш де доладаь шу гаргга ха я.

— Хоарачойра Iандий лоамех тIех а баьнна легенда ма яхара, Къезина - юрта чухьадза хиннача хина лар хоададеш чакхбола республика цхьакъий управлене коллективо шербеш, гобеш билла никъ, — йоах дешара - тренировочни гребной база директора Зулкарнаев Халида. — Цаь-ах километр дIоахад дола хиплоновай, хьа а пайа дIаоттае мара ца езаш латт электростанце оборудовани, хьалъе йолаьй холодильникан складаштех лаьрхIа помещени. Уж балхаш ду № 557 йолча ПМК гIишлошъераша.

ХIана тха доалаьа мотории ши катеря яхкайтта лодкеи да. СалаIа тхо долча веначчинна гIулакх де кийча а лодочки прокати пункт.

Хьу аIалла я ш Къезина Iама бердаш тIа. Бакъда Iаламо «даь гIалат» дIадоеккхаш ба Ведяварча хьун боахама болхлой. ХIанале кхаь гектара тIа дIаегIай кхоъдаь шу даьнна тайп-тайпара гаьнаш: мих, къахьа эсте, къоахк, дийхк и. кх. дI. Массехк шу даьнча хоза хьу хьалъоттаргьа Къезина Iама бердий йистошка. Газет дешарий ха безам хургба аьнна хетт Къезина Iама шоралах, дIоахалах, кIоаргалах. ДикагIа-м шийна бIаргадайча дар.

Iаме эггара кIоаргагIа йола моттиг 72 метрга кхоач, дIаьта юкъера лаьрхIача цун кIоаргал 37 метр я; къилбаседара къилбехьа дистача ши километр бIаьха ба Iам, хIаьта малхбузехьара малхбоалехьа — 2,7 километр; эггара тIех йола шорал 735 метрга кхоач.

М. РАШИДОВ.

СУРТА ТIА: г. Ворошиловградера гребной городока цIеракIа яхкийта хIараяр итт-итт сага лаьрхIа йола вагонаш - общежиташ.

И. ПЛИЕВА сурт.

АХКА — САЛОIАЧОА ДИКАГIЙОЛА ХА

Къахьегамхоша сакъердаметтIа салоIийтилга, могаш воацачоа дарба дела кхоачашдара хIара шера дукхагIа уйла еш вIаштIехьбоаккх цхоай болх советски профсоюзаш организацеша. Къаьстта оргабаккха бийзар из къахьегамхой кIира шин дийнахь салаIа баьлча денз.

Нохч-ГIалгIай облсовпрофа дийнеех укх шера санаторешка, курорташка, салоIача цIеношка салоIаш а дарба деш а хургва ай республике ваха 14 эзар 288 саг. Царца хургва 1615 мехкадьтахо, 561 юртбоахама болхло, 420 гIишлошхо, 417 просвещене болхло, 439 кхачан промышленноста болхло, и. кх. дI.

Промышленни транспортийи предприятей профсоюзий четах Лазаревске, Архипо - Осиповке, кхыча моттигашка лаьрххIа салаIа хьалъьяча зонашка (кемпингашка) салоIаш хургва «Старогрознефть» НГДУ, Грознески Химкомбината, А. Шерипова цIерагIча Грознески мехкадьтта чаккдоахача завода, ЖБК завода къахьегамхой. Кемпингашка укх шера салоIаш хургва берригa 6 эзар саг.

Вежарашка долча социалистически мехкашка — Польша, ГДР-е, Венгре, Румыне, Болгаре, АРЕ; ишттa Итале, Турце, США туристически путевках гIоргва 3 бIаь гаргга саг.

Профсоюзийи боахамех организацеша гIодергда кIира мукъача шин дийнахь е цхьан кIирандийнахь республика салаIа аьттув болча моттигашка экскурсеш е. Черноречье, Сержень - Юрта, Ведана, Советски районе, лоамашка, кхыча хоза моттигашка салоIаш хургва укх шера 16 эзар саг.

Экскурсей областной Совета Грознески бюрос дукххача деношкара экскурсеш чакхйоахарьги ткъо совгIча маршрутех. Цул совгIа: городе, музейшка, республике гIолла, Кавказен, Закавказье вежарашка йолча республикашка, берригача Союзе гIолла ена экскурсешка дакъа лоацаш хургва 203.910 саг.

ГIаш леларгашта лаьрхIа: Советское - Итумкала; Хоарачой — Къезин Iам, Мужеча - Оалкам; ЧIишка - Зоны, яхача маршрутех экскурсеш ергья.

Укх шера цхьоалагIча квартале облсовпрофа еннача путевкех санаторешка дарба деш 1846 саги салоIача цIеношка салоIаш 1897 саги хиннав. Альпинистически туристически путевках дIа-юха бахаб эзар гаргга саг. Грознески экскурсионни бюрос чакхъьккача экскурсешка дакъа лоацаш хиннав 30252 саг.

З. ГАЙСАНОВА.

АЬТТУВ БАЛБА ШУН!

Дерригача дунен тIа йовзаш я Турищева Людмилай цIи, из я дунен Европа, Советски Союза чемпионка. Хала дар из де хIана аьча доккха депал, спортивни говзал эш цу новкъа тIа вахьнача сага. «Динамо» зала цIа рак дIачухьежача массе а тхана гургьа Людмила массайола дегIа маьже ше яхочуга ладувгIаш хилийтара «болх беш» йоаллаш. СССР спорта заслуженни мастер кийчлуш я Мюнхене хургдолча Олимпийски ловзарашка, дакъалаца.

Май бетта СССР — ФРГ — Чехословаки халкъий гимнастий вIашагIкхетаре дакъа лоацаш хургьа Турищева. ТIаккха кхаь бетта Москве хулча СССР кубке эIашгеи йоккхеи доцо медалаш ихара хьовсам а доатторгба.

Бакъда хIаналехьа а дог тийша ба, СССР-а вIашагIкхийтта кхалнаьха команда капитана толамех дог лазараш, Людмилас вай Союза спортивни сий аьзы а айдерхиларах.

СУРТА ТIА: Л. Турищева.

Шийтт пха шу даьлча, шахматех ловзе Iомаелар Межидова Мариэтта. Цхьабакъда из дукха терказ дацар цIагIорчар. ЙоккхагIа ме хул дикогIа ловза а шахматий дукхагIа уйла е а из яьлча республикански пионерий Дворецe йигар из нанас.

— МалагIча кружоке дIаязъяла безам ба хьа, — аьнна шийга дальча хаттара, — шахматни кружоке, — дап жоп. Хьалхарча лаьтешка деха шахматех ловзача кхычарел белгалйоалаш яр Мариэтта. Бакъда пох тоъам беш яьцар Мариэтта шахматий теори кIоаргга Iомае гIертар. Из а втта кхетае яьлар «зIамигаз» шахматистка. Иза шу мара деладаз йола Мариэтта эггара хьалха дакъа лаьцар республикански пионерий Дворецe хиннача шахматни чемпионате.

— ХIаьта цига Нохч-ГIалгIайчен чемпионка а хилар.

СУРТА ТIА: М. Межидова.

Вай республике меттел ерригача Российски Федерацие а дика йовзаш я велосипедиста СССР спорта мастера Султыгов Руслана цIи. Соахка ший найсархошта юкъе хиннача Ерригсоюзни къовсамашка хьалхара моттиг а яьккха СССР чемпион хилар из. Нохч - ГIалгIай пачхьалкхен университета спортивни факультете деша а тренировкашка яха е, ший велосипедиста говзал лакхъе а кхоаву Руслан. Хьинар, а легIана низ а болча спортсмена хьалхе яьккхар дукха ха йоацаш С. Орджоникидзе цIерагIча стадионе спортивни къовсамашка дакъа лоацаш хиннача дукхача велосипедисташта юкъе. Дика кхоане йолаш спортсмен лерI цох тренераша.

СУРТА ТIА Султыгов Руслан.

В. ЮНЦЕВИЧА сурташ.

ШКОЛЬНИ БИБЛИОТЕКЕ

Хона кийчдаьча цIагIа санна хьалха а цIена а я Пожай-Юрта бархI шера дешара школа библиотеке. Аттa хоржалургдолаш месдаь тархеш тIа дIаоттадаь латт книжкаш. Ухказа а В. И. Ленинах, пионерски вахарах долча книжкай выставкаш, деша керда «Пионерская правда», берий журналаш.

Ший болх дукха а безаш бу цу библиотека заведующе Цуцуева Зарас. 25 шу да цо школьни библиотекашка болх бу. Цунна дика хов шийгара деша книжкаш ехуьхача берашта малагIа книжкаш деза, новкъостал ду цар хIанага а беламга а хьежжа книжка харжа.

— Бераш дукха деза сона, — йоах Зарас, — сай уж дукха долга дий а хац (10 бер да цун). Дега тоам хул сона дешара тIаккхурча берех. Са ши воI Супьлин Мусаи Ростове институте деша вагIа, вож ваь университете дешаш ва, цаI райисполкоме балха ва, вожаш зIамагIбараш школе дешаш ба. Советски общества хьатIакхуш йола керда тIехье массе а оагIорахьа дегIаена, лакха образовани йолаш хила ма сэий. Из уйла йолаш кхетам лу аз сай берашта а дешархошта а.

Ишттa къонача тIехьенна коммунистически, патриотически кхетам балара хетадаьд ший деррига вахар Цуцуева Зарас.

Ч. ЮСУПОВ.

КЕРДА КНИЖКА

Укх деношка Нохч - ГIалгIай книжни издательстве кепа а теха араехцаш да Осмиев Хьамзата стихай «Лаккхалеш» яха керда книжка. Поэта сборника юкъеяхай укх тIеххьарча шерашка цо язъяь «Дега эхан», «Цартега», «Гурахь бIаьсти аьнна бутт», «Малх», «Турпалта», кхыйола стихаш.

ГIалгIай советски поэзи вегIайоллаяра юкъе дикка дакъа лоацаргда Осмиева кердача стихаша, поэта шийн творчестве баькхаъ лоархIаме гIо а ба из.

ГIалгIай поэзи езарашта совгIат хургда Осмиев Хьамзата «Лаккхалеш» яхача кердача сборниках.

Ю. ЮСУПОВ.

АЛЬМАНАХА АРГIАНАРА НОМЕР

Нохч - ГIалгIай книжни издательствас кепа а теха араяхийтад «Лоаман гIуйре» альманаха укх шерара хьалхара номер.

Альманаха аргIанарча номер тIа я Чахкиев Капитона, Гагиев Гироихана, Кодзоев Тимура, Ужахова Хадижата стихаш. Мазиев Микаила «КIор бокккхача шахте», Чахкиев Юсапа «Вежарий — турпалаш», Ведзижев Идриса «Массаза посте» яха очеркаш, Зязиков Азамата «Даьй ловца» яха рецензи, Мужахоев Мамшеила «Кавказерча вIовнех долча хаттарах лаьца» яха статья, кхыйола произведенеш.

Ю. ЮСУПОВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

1 май

9.45 — Москва. ЦIе майдане. Дунен халкъашта юкъера къахьегамхой барт-йиш хилара Денна — 1 Майна хетаь передача. 12.30 — Моарчаа хилда Цхьоалаг Iча майне. Дезача ден концерт. 13.50 — «Отдать швартовы» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 15.15 — Мультфильмай программа. 16.15—Советски илланш концерт. 16.45 — Москвера доазол дехьара хьаьший. 17.00 — Цирка лампаш. 17.30 — Кердадараш. 18.00 — «Бумбараш» яхача телевизионни художественни фильма премьера. Хьалхара сери. 19.00 — «Театральни вIашагIкхетар». Яблочкина цIерагIча Ерригсоюзни театральни общества актера Центральни ЦIагIара передача. 20.15 — Къахьегамхой дунен халкъашта юкъе барт-йиш хилара. Ди — ЦхьоалагIа май дездерах йола репортаж. 21.30 — Дезача ден концерт. ТIехьарча кердадараш, передачай программа.

2 май

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Кердадараш. 9.15 — Берашта. «Дийнена ловзоргаш». 9.40 — Мультфильмай программа. 10.20 — «ДIаьхьало доале гвардейцаш» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 11.30 — Москвера доазол дехьара хьаьший. 11.45 — Музыкальни киоск. 12.15 — «Кердадар лехар». Телевизионни журнал. Передача дIахьу йовзаш кхоче Смирнова. 13.00 — Хоккейх йолча СССР кубока финал. Ленин цIерагIча Центральни стадиона спорта Дворецера трансляци. 16.00 — Фильм-концерт. 16.25 — «Нохч - ГIалгIайче дезача дийнахь». Спецвыпуск. 17.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Торпедо» (Москва). — «Спартак» (Москва). Ленина цIерагIча Центральни стадионера трансляци. 18.45 — «Бумбараш» яха телевизионни художественни фильма премьера. 2-гIа сери. 19.50 — «На огонек». 21.15 — «Ха». Информационни программа. 21.45 — «13-я гIанд» яхача телевизионни театра миниатюр. 22.50 — БIаьста йоагIа. Дезача ден эстрадни обозрени. Ленинградера передача. 23.30 — Кердадараш. Передачай программа.

3 май

9.25 — Передачай программа. 9.30 — Кердадараш. 9.45 — Дешархошта. «Тхоца цхьана хьаде, оаха санна хьаде, тхоа дикагI хьаде». Германски Демократически Республикера передача. 10.45 — «Мастера Метрафанова волча традиционни вIашагIкхетар». яха телевизионни очерк. 11.15 — «Догам» яха телевизионни журнал. 11.45 — Шахматни школа. Шахматистий разрядникий класс. 12.45 — Документальни фильмай программа. 13.15 — Кердадараш. 15.05 — Передачай программа. 15.10 — Физеев. «Къона гвардия». Литературах йола дешара передача. 16.40 — ХIанзара радиотехника. Физиках йола дешара передача. 17.15 — Дешархошта. «Орленок» яхача телестуде концертни зал. 18.00 — Телевизионни кердадараш (нохчий, эрсий меттала). 18.20 — Хоамаш, реклама. 18.30 — Документальни фильм. 18.35 — Ох ладугIаш я. 18.55 — Киножурнал. 19.05 — «Вайнах» яхача ансамбля концерт. 20.05 — Футболах йола СССР-а чемпионат. Ворошиловградера трансляци. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.00 — «Из цхьа цаI вацар» яха художественни фильм. 22.45 — Хьалхарий зал. 23.15 — Кердадараш. Передачай программа. яха художественни фильм.

4 май

9.25 — Передачай программа. 9.30 — Кердадараш. 9.45 — Берашта. «Хьебела фильмаш». 10.20 — «Бийсанара сменаш» яха художественни фильм. 11.45 — Океана индустри. КемаштIара практически прогресс. 12.15 — Музыкальни афиша. 12.50 — Кердадараш. 16.30 — Передачай программа. 16.35 — Берахдаьшта. Берий литература кхетам балара лоархIам. 17.30 — Даькъала хилба майсин малх. Берий самодеятельноста концерт. 18.10 — КПСС-а XXIV съезда сецамаш кхоачашде Советски сага долча берката (гIалгIай меттала). 18.20 — Телевизионни кердадараш (нохчий, эрсий меттала). 18.40 — Музыкальни пауза. 18.45 — Дунен халкъашта юкъера обозрени. 19.00 — Миллионий ленински университет. «Экономически интеграци дунен социалистически система дIахо чIоагIъяра бола никъ ба». 19.30 — КоатIара оалхазараш лаладелга дегIадоагIаш латт. 19.50 — Шоана, бераш. 20.15 — «Музыка вIаштIехьъеккхар» яха фильм. 21.00— «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Цул тIехьагIа легенда хиларе» яха художественни фильм.

МАЙ БЕТТА ХАОТТАМ

СССР Гидрометцентро беча хоамагIа, май бетта йоачаш (40—70 мм) фегара юкъера температурен (15—17 градус) бозрама гаргга хила тарлу.

Хьалхара итт ди чакхдоалаш кхоалагIча итт дийнахьей температура дацдалургьа бийсашка 11—16, деношка 20—25, кхоалагIча итт дийнахьа 30 градусага кхоачаш, вокх юкейисача хана бийсашка 6—11. деношка 18—23 градус. шоллагIча итт дийнахьа лаьттах тIагIолла гIор е тарлу.

БIарччача бетта дукхагIча хьакъе хувналуш моркаш а йолаш, юкъ-юкъера доцца дIа а къаьхкаш тIоргIа догI делхарга.

ЦIей дездеча деношка хургда

В. И. ЛЕНИНА ЦIЕРАГIА МАЙДА. 17.00 — 19.00. «Бовзо бахьен хьинсаш доаттабьккарна сийле!» яха концерт (грамзапись). 19.00 — 20.00. Чехословакий цIерагIча кинотеатра эстрадни оркестра концерт. 10.00. Хроникедокументальни фильмаш хьокхаргда.

С. М. КИРОВА ЦIЕРАГIА ПАРК. 9.00. Къахьегамхой халкъашта юкъера доттагIала 1 мая Денна хетаба гакъердам. Болх бу сериганча аттракционашка. Радиоконцерташ. 9.00 — 10.00. «Еза хьо сона, Советски Россия». 11.00. — 12.00. «ЦIера вазица сийрдайовла бийсаш» — концерт. 13.00. — 15.00. «Деха ялан паргIатача арене». 16.00. Бахьцарча театре хургда симфонически оркестра концерт. 20.00. Ленинградерча цыганий ансамбля концерт. «Боккха ба са моахк» яха кинофестиваль хетаба а СССР хьаь 50 шу дизара. 11.00.—13.00. Массовкаш.

В. И. ЛЕНИНА — ЦIЕРАГIА КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. 9.00 Берашта кинош хьокхаргда. 10.00. Боах берба сакъердамеча оттракционий городок. 15.00. Берий утренник. 17.00. Сакъердамеча фильмай заран. 18.00. Къахьегамхой халкъашта юкъера доттагIала 1 Мая Денна хетаба сакъердам. 19.00. Бахьцарча театре хургда «Доховргдоаца доттагIаш» яха концерт.

ХИМИКИИ КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. 12.00. Ловзараш, спортивни хьашм. 15.00. Боах берба «Ручеек» яхача берий кинотеатро. 20.00. Кагирхошта йола сайре. Художественни самодеятельноста коллектива цIейна хетадаь концерт.

«КРАСНЫЙ МОЛОТ» ЗАВОДА КУЛЬТУРА ЦIА. 14.00. Завода ахкарча беша хургба халкъа сакъердам. 17.00. Документальни фильмаш хьокхаргда. 16.00. Советски композиторий илланаш (трансляци).

Н. К. КРУПСКАЯ ЦIЕРАГIА КУЛЬТУРА ЦIА. 10.00. Берашта кинофильмаш хьокхаргда. 17.00. Берий художественни самодеятельноста концерт. 20.00. «Безача меках гIолла» яха тематически кино хьокхаргда.

ИГНПЗ КЛУБ. 16.00 «Сага сийле хьалъегIина я» яха кинофестиваль.

КИМ ЦIЕРАГIА КЛУБ. 17.00 — «Зиза тоха са, хьамсара моахк» яха фильм-концерт. 19.00. Концерт (грамзапись).

2 май

В. И. ЛЕНИНА ЦIЕРАГIА МАЙДА. 17.00. — 19.00. «ПаргIата ба са Даь-моахк» яха концерт. 19.30 — 20.30. «Красный молот» завода ДК художественни самодеятельноста концерт. 20.00. Хронико - документальни фильмаш хьокхаргда.

С. М. КИРОВА ЦIЕРАГIА ПАРК. 9.00. — 10.00. «Походех лел вай» яха радиоконцерт. 11.00. — 12.00. «Сакъердамеча илланца вахаш хозагIа да». 13.00. — 14.00. «Илланаш доах Людмила Зыкинас». 15.00 — 16.00. «Иллан доах Магомаев Муслима». 16.00. Симфонически оркестра концерт хургда Бахьцарча театре. 20.00. Ленинградерча цыганий ансамбля концерт. 15.00. Дагестански АССР тениний театра «ХьагI йолаш кIорнг» яха спектакль хургьа Къайлахча театре. 18.00 Просвещене болхлой кагирхой халкъа театра выступлени. «Сверчок с дикача гIулакхай бюро» яха спектакль. 20.00 СССР хьаь 50 шу дизара хетаба «Боккха ба са Даь-моахк» яха кинофестиваль. Хелхараш. Эстрадни оркестр. Аттракционаш.

В. И. ЛЕНИНА ЦIЕРАГIА КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. 9.00. Берашта кинош хьокхаргда. 10.00. Сакъердамеча аттракционий городок боах берба. 11.00. «Зиза тоха тха Даьхе» яха концерт. 17.00. Сакъердамеча фильмай заран. 18.00. Халкъашта юкъерча доттагIала Денна хетаба халкъа сакъердам. 19.00. «Современник» яхача эстрадни коллектива концерт хургда Бахьцарча театре.

ХИМИКИИ КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. 10.00. «ПроспЯрosи республика буревестник» яха утренник. 12.00. Боах хургда «Ручеек» яха берий кинотеатр. 15.00. Республика тениний театра спектакль. 17.00. Духовой оркестра концерт. 20.00. «Тха уйлаш а, тха гIулакхаш а хьона, Даьхе» яха кагирхой сайре.

«КРАСНЫЙ МОЛОТ» ЗАВОДА КУЛЬТУРА ЦIА. 14.00 Завода ахкарча беша хургба халкъа сакъердам. 16.00. Документальни фильмаш хьокхаргда.

Н. К. КРУПСКАЯ ЦIЕРАГIА КУЛЬТУРА ЦIА. 10.00. «Машина хьалъе хьийда» яха фильм хьокхаргда берашта. 18.00. ДК художественни самодеятельноста цIейна хетадаь концерт. 20.00. «Зиза гоха са республика» яхача тематически кинош хьокхаргда.

ИГНПЗ КЛУБ. 11.00. «Гайдар» цIи йолча берий художественни самодеятельноста цIейна хетадаь концерт. 19.00. Берашта кинофильмаш хьокхаргда.

КИМ ЦIЕРАГIЧА КЛУБ. 15.00. «Даьхе хестаю оаха къахьегамца» яха кинофестиваль. 20.00. Кагирхой салоIаре сайре.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный-61, 364051, Ленина урам, 11 (3-гIа этаж) Телефонаш: редактора — 3-44-90; редактора замести... — 3-39-11; жоьпалла латтача секретара — 3-34-39; партийни вахара а культурах отделан — 3-61-46; промышленностах отдела — 3-42-30; юрта бахамах отдела — 3-42-28; письмой отделан а бухгалтерен — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революци проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: 364051, г. Грозный, ул. Ленина 11, (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-90; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-39; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ02141. Заказ 3234.